

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної
конференції

«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ
РОЗВИТКУ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ»

6-7 квітня 2016 року

Том 2

м. Дніпропетровськ

2016

МАТЕРІАЛИ
міжнародної науково-практичної
конференції

«СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПРОБЛЕМИ
РОЗВИТКУ СТАТИСТИКИ,
ОБЛІКУ ТА АУДИТУ В УМОВАХ
ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА
ЕНЕРГОЗБЕРЕЖЕННЯ»

6-7 квітня 2016 року

Том 2

м. Дніпропетровськ

2016

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Поляков М. В. – д.ф.-м.н., професор, ректор Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара, *голова оргкомітету*.

Смирнов С. О. – д.ф.-м.н., професор, декан економічного факультету Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Почиталіна І. В. – перший заступник начальника Головного управління статистики у Дніпропетровській області.

Накашидзе Л.В. – к.т.н., директор Науково-дослідного інституту енергетики.

Єлісєєва О. К. – д.е.н., професор, зав. кафедри статистики, обліку та економічної інформатики Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Яковенко В.С. – к.е.н., доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара

Павлова Г. Є. – к.е.н., доцент, директор навчально-наукового інституту економіки Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету;

Приходько І. П. – д.держ.упр., професор, зав. кафедри обліку і аудиту Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету;

Масюк Ю. В. – к.е.н., доцент кафедри фінансів Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету.

Усі матеріали конференції опубліковані на сайті <http://www.kesoi.dp.ua> та проіндексовані у наукових пошукових системах.

ЗМІСТ

Секція 3. Обліково-інформаційне забезпечення підприємницької діяльності економіки України.

<i>к. т. н.</i> Азарова А. О. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПЗ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	7
<i>к.е.н.</i> , Будько О. В. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА	13
<i>д.н.держ.упр.</i> , Васильєва Л. М. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА	17
<i>д.е.н.</i> , Легенчук С. Ф. ОБЛІК КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: САРЕХ vs ОРЕХ	20
<i>д.е.н.</i> , Момотюк Л.Є. ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	23
<i>к.е.н.</i> , Белозерцев В. С., Чумак В. Ю. ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСБО 9 ТА МСБО 2 «ЗАПАСИ»: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ	26
<i>к.е.н.</i> , Бондаренко Н. М., Шевченко К. В. СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ	30
<i>д.ф.-м.н.</i> Смирнов С.О., <i>к.е.н.</i> , Вітка Н. Є., Васильєва О. О. АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИЯВЛЕННЯ РЕЗЕРВІВ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	35
<i>к.е.н.</i> Гільборме Т. В., Чернявська В. О. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗАПАСІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ	38
<i>к. і. н.</i> , Дмитрієва В. А., Бакай Д. Ю. ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ БЮДЖЕТУ – ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	42
<i>к.е.н.</i> , Дубицький Д. П., Довгалюк Л. Л. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	46
<i>к. держ. упр.</i> , Єдинак Т. С., Андрієнко Л. Г. ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ПОСТАУДИТУ ЗАНИЖЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ІМПОРТОВАНИХ ТОВАРІВ	50
<i>к.ф.-м.н.</i> , Пошивалова О. В., Шевченко К. В. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ ORACLE, ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ	53
<i>к.е.н.</i> , Яровенко Т. С. ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ України	58
<i>к.е.н.</i> , Белозерцев В. С., Василенко Н. С. ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	62
<i>к.е.н.</i> , Бондаренко Н. М., Кислиця К.В. ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ	66
<i>к.е.н.</i> , Белозерцев В. С. Гузь В. С. МЕТОДИ ОЦІНКИ ВИБУТЯ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ	70
<i>к.е.н.</i> , Хариневич-Яворська Д. О. МОДЕЛІ БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ	74

Романова О. В. ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ ВИТРАТ НА УТРИМАННЯ І РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ	79
<i>к.е.н.</i> , Бондаренко Н. М., Ковальчук Т.І.	
ВПЛИВ ВЛАСНОГО І ПОЗИЧКОВОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВО- ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	83
Харакоз Л. В., ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ	86
Сурова О. О. СУЧАСНИЙ СТАН ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	90
Безрукавий Я., Романова О. В. РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ПРИЙНЯТТІ ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ	94
Глушков Д. В., Харакоз Л. В. АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ	97
Ткаченко О. О., Романова О. В. ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ	101
<i>к.е.н.</i> , Яковенко В. С., Таран В.В.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ТОВАРИ, РОБОТИ, ПОСЛУГИ НА ПІДПРИЄМСТВІ	105
<i>к.е.н</i> Яковенко В. С. Семенова А.	
ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	109
Яресько А. М., <i>к.е.н.</i> , Бондаренко Н. М.	
РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ У ВИКОРИСТАННІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ	114

Секція 3

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЕКОНОМІКИ України

Голова секції: доцент кафедри статистики обліку та економічної інформатики, Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара кандидат економічних наук Белозерцев Василь Сергійович

УДК 004.453

к. т. н. Азарова Анжеліка Олексіївна

*професор кафедри менеджменту та безпеки інформаційних систем
Вінницького національного технічного університету*

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПЗ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ МАРКЕТИНГУ НА ВІТЧИЗНЯНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

Ефективна маркетингова політики підприємства є важливою передумовою його успішного функціонування за умов гострої конкурентної боротьби та глобалізаційних тенденцій розвитку економіки [1]. На українському ринку представлено багато різних програмних продуктів для промислових підприємств, банків, страхових компаній і т.п. Усі вони відрізняються за такими критеріями, як ціна, функціональні можливості, терміни виконання, проте кожен із розробників намагається якнайкраще позиціонувати свій продукт. Тому складною та важливою задачею постає обґрунтування оптимального ПЗ, який задовольняє як функціональні, цінові, так й інші критерії, що уможлиблює удосконалення системи маркетингу на підприємстві [2].

Метою дослідження є обґрунтування сучасного програмного засобу, що дозволяє удосконалити управління системою маркетингу на вітчизняних підприємствах.

Сьогодні існує багато закордонних та вітчизняних програмних засобів, що дозволяють вирішити вищевикладену задачу [3]. Розглянемо основні з них у табл. 1.

Таблиця 1

Аналіз зарубіжних та вітчизняних ПЗ, що використовуються для покращення системи маркетингу

Назва програмного засобу	Суть ПЗ	Переваги ПЗ	Недоліки ПЗ
1. Зарубіжні програмні засоби маркетингової діяльності			
МКОТС 2.0 (Метод комплексного оцінювання товарних систем)	Модуль для MS Access, що реалізує процес автоматизації нагромадження результатів опитування і оброблення алгоритму. Алгоритм дає змогу зробити експертне оцінювання товару, що продається, або послуги з точки зору споживчого задоволення і значущості складових товару (послуги), а також дістати відповідні оцінки конкурентоспроможності як порівняльні оцінки задоволення.	1) єдине ПЗ, що реалізує метод комплексного оцінювання товарної системи; 2) оцінка вагових складових товару в поточному періоді й у динаміці.	1) не сформовано блоку чіткої допомоги для роботи з модулем; 2) обмеження за кількістю складових компонентів товару першого рівня.
Система VORTEX	Призначена для введення первинної інформації, зібраної під час будь-якого маркетингового дослідження, оброблення, аналізу цієї інформації, а також інтерпретації і	1) логіка роботи розрахована на користувача-початків, і має вбудовану навігаційну систему по етапах роботи з пакетом (з	1) обмежені варіанти вибору контексту дослідження (математичних і логічних принципів фільтрації початкового масиву);

	представлення отриманих результатів аналізу у вигляді таблиць, текстів, графіків і діаграмі з можливістю перенесення їх у Microsoft Word та інші додатки Windows 2007/Windows NT.	послдовністю створення, оброблення інформації аналізу, представлення результатів та їх інтерпретація); 2) вбудована база змінних; 3) наочна форма подання результатів дослідження (особливо діаграми).	2) відсутня можливість імпорту даних із використанням буфера (clipboard).
Система КонСи Маркетинг	Призначена для підтримки маркетингової діяльності з просування товарів і послуг. Підтримка системи облікового опису і потенційних клієнтів, що обслуговуються з урахуванням сегментування ринку. Застосування Direct Mail (e-mail) – механізм і система відстеження його ефективності.	3) продумана і грамотно реалізована система первинного аналізу заходів щодо просування продукції або послуг.	1) відсутня можливість вести кілька баз у різних напрямках. 2) e-mail-система є складною.
2. Вітчизняні програмні засоби маркетингової діяльності			
«ІТ-Підприємство»	Забезпечує повний набір функцій управління матеріальними, виробничими і фінансовими ресурсами; планування постачання, виробництва і продажу; планування завантаження виробничих потужностей; опис виробничих технологій	1) „ІТ-підприємство” – єдина вітчизняна ERP-система, орієнтована на комплексну автоматизацію підприємств; 2) успішні	1) модуль розраховано на підготовлених маркетологів, економісту загальної спеціалізації необхідно додатково вивчати алгоритм маркетингового

	і нормативів; контролю якості продукції.	імплементатії системи на промислових підприємствах перевищують загальну кількість впроваджень конкуруючих продуктів.	модуля.
Система «DeloPro»	Програма автоматизує основні бізнес-процеси та операції, пов'язані з проведенням торгових угод і формуванням комерційного документообігу, здійснює аналіз господарської діяльності підприємства. При цьому забезпечується технологічний цикл продажу товарів і послуг, що включає закупівлю товарів і складське виробництво під замовлення.	1) веде облік закупівель і продажів товарів, історії їх оплати, відвантаження та отримання, дозволяє скла-дати необхідні документи; 2) передає та приймає товари на консигнацію, дозволяє формувати документи по всіх видах операцій.	1) погано виконано «Довідку»: відсутні рисунки, що коментують текст, тощо; 2) відсутня можливість імпорту даних із використанням буфера (clipboard).
«Галактика»	В основу архітектурної побудови системи «Галактика» покладено принцип розділення комплексної системи автоматизації на низку взаємопов'язаних контурів, кожний з яких включає до свого складу відповідні	1) охоплення усного спектра типових виробничо-економічних функцій; 2) забезпечення гнучкого налаштування на	1) модуль дозволяє планувати роботу менеджера, проте його функціонал обмежується лише звітом; 2) система не має механізмів прогнозування руху грошових

	модулі. Модульна архітектура системи «Галактика» дає змогу будувати потрібну замовнику технологію управління, що охоплює всі елементи бізнесу.	специфіку й сферу діяльності конкретного підприємства; 3) єдина база даних; 4) однаковий користувацький інтерфейс.	коштів, що не припустимо під час управління підприємством.
--	--	--	--

Найкращим програмним засобом за мультикритеріальним підходом є «Marketing Expert», оскільки він дозволяє розв’язати такі задачі:

- сегментний аналіз;
- SWOT-аналіз (аналіз конкурентоспроможності);
- Portfolio-аналіз;
- GAP-аналіз;
- стратегічний аналіз Ансоффа [4].

Крім того, переваги системи «Marketing Expert» полягають у такому:

- допомагає початківцю-користувачу ПЗ організувати збирання маркетингових даних, містить досить зручну форму планування та аудиту маркетингу для тих, хто не повній мірі володіє знаннями в галузі маркетингу, для керівників середньої ланки фірм, які не мають власного відділу маркетингу, а також відповідних фахівців із питань маркетингу;
- «Marketing Expert» є самостійною програмою, що може водночас слугувати як доповнення до Project Expert 5 і засіб детального опрацювання плану маркетингу для інвестиційних проектів [5].

Таким чином, для покращення маркетингової політики автор підтримує концепцію створення та впровадження системи маркетингової інформації як постійно діючого маркетингового дослідження на основі використання сучасних ПЗ. Було визначено за мультикритеріальним підходом, що

застосування саме ПЗ «MarketingExpert» уможливило всебічний аналіз та підтримку у розробленні якісної системи маркетингу.

Список використаних джерел

1. Небава М. І. Глобалізаційні процеси та головні виклики для національного середовища України / М. І. Небава, В. О. Денисенко // Materials of the XII International scientific and practical conference, «Modern European science», – 2015. Volume 3. Economics science. Governance. Political science. 2015. – С.60-61.

2. Баришева А. Л. Огляд пакетів і програм, що підтримують вирішення окремих задач маркетингу / А. Л. Баришева // Маркетинг в Україні. – 2009. – №5. – С. 12-18.

3. Ботвина Д. и др. Маркетинговая поддержка информационных продуктов / Д. Ботвина // Бизнес информ. — 1998. — №10. — С. 76—80.

4. Бучацька І. О. Процедури управління маркетинговою діяльністю підприємства та їх інформаційне забезпечення / І. О. Бучацька // Мир. - 1999. - № 2.

5. Дера В. Г. Методы сбора и анализа информации в системе маркетинга. / В. Г. Дера — М.: ФиС, 1994.

к.е.н., **Будько Оксана Володимирівна**
*професор кафедри фінансів та обліку Дніпродзержинського
державного технічного університету*

СИСТЕМНИЙ ПІДХІД ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВО- АНАЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА

Успішне функціонування суб'єктів господарювання потребує підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності на основі вдосконалення управління виробництвом, створення конкурентоздатної продукції та залучення інвестицій. Реалізацію таких завдань може забезпечити якісна інформація, яка є основою прийняття управлінських рішень.

Саме це викликає необхідність у створенні інформаційної системи, яка здатна задовольнити запити зацікавлених користувачів необхідними даними для обґрунтування та прийняття стратегічних, тактичних і оперативних рішень.

Процес формування обліково-аналітичного забезпечення включає виявлення, вимірювання, реєстрацію та накопичення первинної облікової інформації; узагальнення інформації шляхом формування звітності; контроль інформації; аналіз сформованої інформації. Якість і доцільність обліково-аналітичного забезпечення досягається в декілька етапів:

- 1) виявлення і аналіз потреб в обліково-аналітичній інформації з урахуванням особливостей діяльності суб'єктів господарювання;
- 2) визначення структури обліково-аналітичної системи, в межах якої формуються різні види обліку, аналізу і контролю;
- 3) визначення методичних, методологічних, організаційних і техніко-технологічних аспектів функціонування обліково-аналітичної системи.

Перший етап передбачає необхідність брати до уваги такі особливості: розмір підприємства; організаційно-правову форму суб'єкта господарювання, особливості бізнес-процесів в галузі, розмір майна та власного капіталу;

режими оподаткування, стадії життєвого циклу підприємства, бізнес-стратегію, що здійснюється на підприємстві.

Другий етап потребує чіткого визначення сутності, структури та функцій обліково-аналітичної системи. Концепція формування обліково-аналітичної системи реалізується на основі системного підходу. Частіше вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають окремо облікову систему, систему бухгалтерського обліку, інформаційно-аналітичну систему, обліково-інформаційну систему тощо. Проте тільки цілісна обліково-аналітична система надає необхідну в достатній кількості і якості інформацію для ефективного управління підприємством.

Аналізуючи напрацювання вітчизняних і зарубіжних науковців, обліково-аналітичну систему можна визначити як сформовану на принципах системного підходу сукупність облікової та аналітичної інформації, що забезпечує на основі вхідного масиву даних одержання показників, які забезпечать ефективне оперативне, тактичне і стратегічне управління суб'єктом господарювання.

Застосування системного підходу до створення обліково-аналітичної системи дає можливість глибшого розуміння її сутності через аналіз принципів системного підходу (таблиця 1).

Таблиця 1.

Принципи системного підходу¹

Принцип	Характеристика принципу
1. Принцип кінцевої мети	Абсолютний пріоритет кінцевої мети
2. Принцип єдності	Система розглядається як єдине ціле, так і за сукупністю елементів
3. Принцип зв'язності (взаємозв'язку)	Кожний окремий елемент системи вивчається у взаємозв'язку один з одним та з навколишнім середовищем
4. Принцип модульної побудови	В системі виділяються модулі та розглядаються як їх сукупність
5. Принцип ієрархії	Вводять ієрархію елементів і здійснюють їх ранжування
6. Принцип функціональності	Спільний розгляд структури і функцій з пріоритетом функцій над структурою

7. Принцип розвитку	Враховують зміни системи, її здатність до розвитку, розширення, заміни частин, нагромадження інформації
8. Принцип невизначеності	Враховують невизначеності та випадковості у системі для подальшого прийняття управлінських рішень

¹ Складено за джерелом [1].

Хоча кожний елемент обліково-аналітичної системи має своє призначення та ціль, в підсумку вона має свою кінцеву мету, яка визначається як надання інформації для ефективного управління підприємством.

Цей принцип є продовженням принципу єдності, за яким обліково-аналітична система розглядається як єдина цілісна система, заснована на зближенні (конвергенції) облікової та аналітичної системи для підготовки та надання інформації для зацікавлених користувачів. В той же час ефективність обліково-аналітичної системи визначається і за функціонуванням її складових та елементів окремо.

Всі елементи обліково-аналітичної системи взаємопов'язані між собою. Цей взаємозв'язок обумовлює метод бухгалтерського обліку, як спосіб пізнання предмету бухгалтерського обліку. Крім того обліково-аналітична система існує у нерозривному зв'язку та в оточенні інформаційної системи управління суб'єктами господарювання.

Визначено, що система – це сукупність елементів. При чому така сукупність повинна бути необхідною, оскільки відсутність якогось з елементів, або неналежний його внесок у систему унеможлиблює досягнення обліково-аналітичною системою своєї кінцевої мети. На сьогодні чітко не визначено склад обліково-аналітичної системи. Складовими, які включаються до обліково-аналітичної системи, є облікова підсистема, аналітична підсистема та підсистема контролю, яка забезпечує об'єктивність, достовірність та дієвість обліково-аналітичної системи.

Враховуючи те, що обліково-аналітична система не може досягти свою мету без людини (спеціаліста), то ще одним з елементів цієї системи слід виділити працівників.

Ієрархія елементів дає можливість чіткого упорядкування та визначення мети і функцій кожного з елементів. Саме цей принцип реалізує третій етап формування обліково-аналітичного забезпечення в межах обліково-аналітичної системи. Кожна підсистема обліково-аналітичної системи має свої складові або блоки, які відображають особливості окремої системи. До таких складових слід віднести методичні, методологічні, організаційні та техніко-технологічні.

Так, методичні складові ґрунтуються на спеціальних методах, які використовуються в обліку, аналізі і контролі (елементи методу бухгалтерського обліку, процедури бухгалтерського обліку, комплексні методики аналізу та оцінки розвитку підприємства, методики контролю тощо). Методологічні складові включають в себе концепції та напрямки розвитку обліку, аналізу і контролю. До організаційних складових відносять організаційні форми ведення бухгалтерського обліку, організацію бухгалтерського обліку на підприємстві, порядок здійснення контролю на підприємстві тощо. До техніко-технологічних складових відносять сукупність сучасних засобів, способів, інструментів, прийомів, за допомогою яких здійснюється облік, аналіз і контроль (етапи обробки економічної інформації, програмне забезпечення, технічні засоби тощо).

Отже, на основі системного підходу в межах обліково-аналітичної системи повинно формуватися таке обліково-аналітичне забезпечення, яке дозволить генерувати оперативну, тактичну та стратегічну інформацію, та яке відповідає інформаційним потребам менеджменту.

Чітке і правильне визначення сутності обліково-аналітичної системи та етапів, за яких досягається якість і доцільність обліково-аналітичного забезпечення буде сприяти отриманню інформації зовнішніми та внутрішніми користувачами, а також керівництвом для реалізації всіх функцій управління.

Список використаних джерел

1. Живко З.Б. Прийняття управлінських рішень та інформаційні технології: системний підхід [Електронний ресурс] /З.Б. Живко // Режим доступу: http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2009_25/zhivko.htm

УДК 657.1

д. н. держ. упр., Васільєва Леся Миколаївна
професор кафедри обліку, аудиту та управління
фінансово-економічною безпекою

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА

В Україні, як і в більшості країн світу, суб'єкти господарювання самостійно визначають облікову політику, обирають форму бухгалтерського обліку, синтетичні та аналітичні бухгалтерські рахунки, форми первинних документів, організують систему внутрішнього контролю. При цьому необхідно керуватись вимогами законодавства, що не завжди відрізняється досконалістю та послідовністю. Щодо облікової політики, наслідком недоліків законодавчого регулювання стало неефективне її впровадження та використання підприємствами на практиці.

Здебільшого підприємства облікову політику розглядають як документ, наявність якого є неминучою необхідністю, формування якої пов'язане з витратами часу і сил. Частіше формування облікової політики відбувається в поспіху, за залишковим принципом або віддається на відкуп аудиторській фірмі. Результат процесу з розробки або вдосконалення різний: облікова політика або ж охоплює найбільш нагальні для підприємства аспекти, або представляє собою сумлінний виклад норм більшості документів, що регулюють облікову сферу. Чітко відпрацьованих алгоритму або

стандартизованого процесу її формування, як правило, в більшості підприємств відсутні. Якщо ж обліковці вирішують підійти до розробки та вдосконалення облікової політики ґрунтовно, то вони стикаються з безліччю проблем.

Виділимо наступні проблемні питань, які виникають безпосередньо при реалізації облікової політики. По-перше виникає проблема при здійсненні вибору принципів, прийомів та методів бухгалтерського обліку із існуючої нормативної бази. По-друге, відсутність або нечітке формулювання в нормативній базі вказівок щодо відображення в обліку і звітності окремих господарських ситуацій. Оскільки ефективне формування облікової політики передбачає окрім знання чинної нормативної бази, ще й вміння творчого її застосування, основними проблемами, які виникають при формуванні облікової політики підприємства, можна назвати наступні: чинне бухгалтерське та податкове законодавство на якому ґрунтуються принципи, прийоми та методи бухгалтерського обліку, які використовуються підприємством, недосконале в багатьох питаннях; при формуванні облікової політики підприємства керівниками та бухгалтерами присутній фактор ризику, оскільки рішення приймаються під дією суб'єктивного судження; недостатня інформованість користувачів фінансової інформації про нові методи обліку потребує додаткового обґрунтування доказів щодо правильності використання принципів та методів обліку; неможливість через механізм облікової політики підприємствами вирішувати питання, які безпосередньо не входять до їх компетенції та не врегульовані нормативними документами.

Зазначимо, що на сьогодні облікова політика в багатьох підприємствах є лише документом, який засвідчує вибір основних правил і процедур, відповідно до яких формуються показники їх звітності. Часто спостерігається формальний підхід до процесу формування відповідного наказу; з огляду на відсутність в нормативній базі вимоги документальної фіксації облікової політики іноді такого документа на підприємствах взагалі не існує. Окремі підприємства визначили у наказах свою облікову політику ще на початку реформування бухгалтерського обліку одночасно з набранням чинності Закону України „Про

бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні”. Після цього в переважній більшості до наказів практично не вносились зміни, незважаючи на впровадження та внесення змін до НП(С)БО.

При розв’язанні проблем формування та становлення облікової політики, слід врахувати такі моменти:

- перевірка наявності розроблених облікових принципів і процедур для всіх компонентів фінансової звітності;

- обґрунтування необхідності формування облікової політики підприємством, тобто чітке визначення її основної мети і завдань;

- отримання від служб внутрішнього або зовнішнього аудиту схвалення найбільш важливих облікових принципів, а також прийнятих рішень щодо методів обліку в проблемних і нестандартних ситуаціях;

- розробка, документальне оформлення, забезпечення проведення оцінки якості та вдосконалення облікової політики;

- відстеження змін в законодавстві у сфері бухгалтерського обліку та оподаткування за допомогою інформації довідково-правових систем, Інтернет-сайтів, участі у професійних конференціях та семінарах;

- організація додаткового навчання для осіб, відповідальних за формування і застосування облікової політики;

- встановлення взаємозв’язку облікової політики із автоматизацією облікового процесу, що на сьогодні є досить актуальним питанням, адже автоматизація обліку з кожним днем набуває все більших масштабів.

Вибір і реалізація раціональної, економічно обґрунтованої облікової політики дозволяє впливати на ефективність використання матеріальних, трудових та фінансових ресурсів, прискорити оборотність елементів капіталу, отримати додаткові внутрішні джерела фінансування капітальних вкладень і оборотних активів, поліпшити дивідендну політику, залучити зовнішні ресурси для розширення діяльності.

Отже, продумана облікова політика дозволить посадовим особам підприємства відображати об’єкти бухгалтерського обліку, використовуючи

завчасно розроблені облікові прийоми, а також посилалися в ході контрольних заходів на внутрішній нормативний акт підприємства, кожне положення якого узгоджується з правовими документами, судовою практикою і роз'ясненнями фахівців уповноважених органів.

УДК 657.421.3

д.е.н., Легенчук Сергій Федорович

професор, завідувач кафедри обліку і аудиту

Житомирського державного технологічного університету (м. Житомир)

ОБЛІК КОМЕРЦІАЛІЗАЦІЇ НЕМАТЕРІАЛЬНИХ АКТИВІВ: CAPEX vs OPEX

Постіндустріалізація світової економіки змінює існуючі підходи до управління підприємствами, внаслідок чого перед дослідниками в сфері бухгалтерського обліку з'являється цілий ряд проблемних питань, що потребують вирішення.

Однією із основних задач, яка потребує розв'язання в умовах сьогодення, є адаптація облікової системи до появи значної кількості різних видів нематеріальних активів в структурі власності підприємства, та забезпечення адекватного і якісного облікового відображення операцій, пов'язаних з ними. На відміну від активів матеріальної природи, нематеріальні активи, виходячи з їх економічної сутності, досить складно оцінити, до того ж, їх вартість може змінюватись під впливом зовнішніх факторів, врахування яких на сьогодні не може повною мірою забезпечити чинна облікова система.

Іншою важливою проблемою, яка викликана широким використанням нематеріальних активів в господарській діяльності підприємств, є їх комерціалізація, тобто процес одержання економічних вигід від тих нематеріальних активів, що перебувають в користуванні у підприємства.

Актуальність вирішення даної проблеми посилюється здатністю нематеріальних активів до тиражування, що є досить нетиповою ситуацією для облікової системи і яка потребує обґрунтування можливих шляхів її вирішення.

Розвиток ринку програмного забезпечення, поширення Інтернет та поява нових технічних засобів призвели до виникнення нової форми комерціалізації комп'ютерних програм – шляхом забезпечення доступу до SaaS середовища. SaaS середовище дозволяє забезпечити одночасний доступ до комп'ютерної програми, розміщеної на спеціальному сервері як для її розробників, так і для зовнішніх користувачів, при цьому все обслуговування її функціонування покладається на розробника (вендора). Одержання доступу до комп'ютерної програми через SaaS середовище є прикладом оренди нематеріальних активів, в результаті якої власник нематеріального активу одержує орендні платежі.

Однак, стосовно того, як ці платежі слід відображати в обліку орендаря нематеріального активу, серед науковців відсутня єдність в поглядах. Як відмічає з цього приводу М. Джентл, проблема капіталізації або списання на витрати доступу до комп'ютерних програм через хмарні технології породжує безліч дискусій, більшість з яких може бути пояснена низькою фінансовою грамотністю більшості ІТ-персоналу [2]. Окремі дослідники пропонують обирати необхідний варіант їх обліку виходячи із впливу такого варіанту на показники діяльності компанії та цілі, які ставить перед собою менеджмент підприємства. На нашу думку, вибір з двох даних варіантів облікового відображення орендних платежів за використання комп'ютерної програми через SaaS середовище (CAPEX or OPEX) має бути закріплений і обґрунтований в обліковій політиці підприємства, оскільки формування чіткого правила (капіталізувати або не капіталізувати) не дозволяє врахувати специфіку підприємств, які використовують такі програмні продукти в своїй діяльності.

Проблему відображення витрат з оренди комп'ютерної програми через SaaS середовище окремі дослідники взагалі не вважають проблемою, а називають ефективним інструментом “перекачування” капітальних інвестицій в витрати періоду [1], що дозволяє впливати на результати діяльності

підприємства. Відповідно, існування можливості вибору способу доступу до комп'ютерної програми (звичайним способом чи через SaaS середовище) та різних підходів до їх облікового відображення створюють альтернативні варіанти побудови бізнес-процесів підприємства та їх облікового відображення, що є засобом управління результатами діяльності підприємства.

Обґрунтовано, що порядок облікового відображення орендних платежів за використання комп'ютерної програми через SaaS середовище має бути закріплений і обґрунтований в обліковій політиці підприємства. Прийняття рішення щодо капіталізації або включення до складу витрат таких платежів має бути прийняте на основі врахування специфіки підприємств, що використовують даний нематеріальний актив в своїй діяльності.

Перспективою подальших досліджень є аналіз особливостей комерціалізації окремих видів нематеріальних активів (торговельних марок, комп'ютерних програм, об'єктиві промислової власності, що охороняються патентами тощо), виділення специфічних характеристик даного процесу та визначення їх впливу на порядок облікового відображення комерціалізації таких нематеріальних активів.

Одним із актуальних напрямів досліджень з позиції теорії бухгалтерського обліку є обґрунтування ролі методики бухгалтерського обліку як відправного пункту для прийняття рішень щодо порядку здійснення господарської діяльності підприємства, що було виявлено на прикладі існуючих варіантів обліку (капіталізації або включення до складу витрат) орендних платежів за використання комп'ютерної програми через SaaS середовище.

Список використаних джерел:

1. Gardner J. CAPEX vs. OPEX? Convincing the C-Suite on Cloud Computing / Jake Gardner // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.logicworks.net/blog/2013/10/capex-vs-opex/>
2. Gentle M. Capitalizing software development costs – waterfall, agile and cloud / Michael Gentle // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://itprojectfinancials.com/insights/2011/06/05/capitalizing-software-development-costs-from-sdcl-to-agile/>

д.е.н., Момотюк Людмила Євгеніївна

доцент, Національна академія статистики, обліку та аудиту,

проректор з науково-педагогічної та виховної роботи

ПРОГНОЗУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Фінансово-економічні кризи гостро поставили проблему підтримання фінансової стабільності держави та методів і способів її забезпечення. Визначальна роль у забезпеченні макроекономічної та макрофінансової стабільності належить фінансовій системі та її фінансовим інститутам, що забезпечують фінансово-економічну рівновагу та сталий розвиток економіки. Для забезпечення фінансової стабільності національної економіки важливою умовою є врахування основних тенденцій розвитку світової фінансової системи. У зв'язку з цим для оцінки фінансової стабільності необхідно сформулювати перелік факторів, які впливають на стан фінансової системи. Більшість країн, враховуючи велику увагу міжнародних фінансових інститутів до проблем оцінки фінансової стабільності, проводять дослідження щодо побудови системи моніторингу функціонування фінансової системи. В Україні також здійснюється розробка показників фінансової стабільності, які враховують тенденції та специфіку розвитку національної економіки і фінансової системи.

Аналіз фінансово-економічної літератури свідчить, що найбільш перспективним методом для прогнозування фінансової нестабільності є використання так званого сигнального підходу. Сутність методу сигнального підходу, його зміст полягає в тому, щоб передбачити появу негативних тенденцій на основі щомісячних коливань статистичних показників та порівняння їх з фіксованим спокійним станом економіки на певний період часу. При цьому, здійснюючи моніторинг та аналіз статистичних показників платіжного балансу, процентних ставок та грошових індикаторів, порівнюючи

їх зі спокійним станом економіки, можна визначити протягом 3-6 місяців ймовірність настання або ненастання фінансової нестабільності. Критичне значення цих показників визначається зростанням або зниженням кожного окремо, або декількох показників і свідчить про збільшення ймовірності настання фінансової нестабільності. Якщо окремих індикатор перевищує порогове значення, то це вказує на попадання його в критичну зону, і, таким чином, сам індикатор подає сигнал про наближення фінансової нестабільності.

Спираючись на методологію вибору попереджувальних сигнальних індикаторів, нами проведені розрахунки порогових значень статистичних показників функціонування фінансової системи на основі даних за 2006-2009 роки. Це дало можливість перевірити працездатність індикаторів, тобто наскільки точно вони подавали сигнали перед кризою та в умовах фінансово-економічної кризи. На основі аналізу кризи 2008-2009 років нами отримано дев'ять працюючих попереджувальних сигнальних індикатори фінансової нестабільності: індекс споживчих цін; процентна ставка на міжбанківський кредит; сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу; курс гривні; зовнішній державний борг; надлишкова пропозиція грошей; відтік капіталу; динаміка золотовалютних резервів; відношення ставки по кредитах до ставки по депозитам. Серед індикаторів найбільша прогностична здатність належить індексу споживчих цін, процентній ставці на міжбанківському кредитному ринку та сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу.

Аналіз ймовірності настання фінансової нестабільності у 2015 році розраховано на основі аналізу даних попереджувальних сигнальних індикаторів фінансової нестабільності у 2014 році. Розрахунки показали, що частина індикаторів свідчить про ймовірність настання в 2015 р. фінансової нестабільності. В IV кварталі 2015 р. п'ять з дев'яти індикаторів подали сигнал про можливість виникнення фінансової нестабільності: процентна ставка на міжбанківський кредит, сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу, курс гривні, надлишкова пропозиція грошей та динаміка золотовалютних резервів. Індекс споживчих цін у 2014 році не подав попереджувальних

сигналів про настання фінансової нестабільності. А з індикаторів, які мають найбільшу прогностичну здатність, просигналізували про можливість настання фінансової нестабільності два індикатори: процентна ставка на міжбанківський кредит, сальдо рахунку поточних операцій платіжного балансу.

Отже, аналіз наукових доробок вчених свідчить про поступове запровадження в практику статистичного прогнозування використання системи попереджувальних сигнальних індикаторів, які дають можливість спрогнозувати настання фінансової нестабільності. Аналіз цих індикаторів дає можливість не тільки визначати негативні тенденції в їх зміні, але й отримувати комплексну оцінку стану фінансового сектору економіки України. Проведена оцінка взаємозв'язку між подачею сигналу індикатором та настанням кризи свідчить про те, що більшість індикаторів мають достатньо високу прогностичну здатність і повинні своєчасно сигналізувати про наближення фінансової нестабільності.

к.е.н., Белозерцев Василь Сергійович

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Чумак Вікторія Юріївна.

студентка Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПСБО 9 ТА МСБО 2 «ЗАПАСИ»: МЕТОДИЧИЙ АСПЕКТ

Процеси європейської інтеграції, які відбуваються в Україні, неможливо без приведення системи обліку на вітчизняних підприємствах до вимог системи стандартизації англо-саксонської традиції фінансового обліку. Застосування єдиних європейських стандартів дозволить українським підприємствам підвищити ефективність функціонування системи управління підприємства та забезпечить відкритість звітної інформації, що сприятиме зростанню інвестиційної «привабливості» національних підприємств.

В Україні діють підприємства різних галузей та форм власності, розмірів та обсягів діяльності, але їх бухгалтерів об'єднує спільний факт – наявність запасів, що потребують правильного ведення обліку. Тому на сучасному етапі актуальним є вирішення проблеми уніфікації української системи з міжнародною системою бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Кожного року все більше національних підприємств виходить на світовий ринок торгівлі в пошуках додаткових джерел прибутку, саме це і вимагає складання фінансової звітності відповідно до міжнародних вимог [4].

Порядок ведення бухгалтерського обліку запасів, а також розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності визначається П(С)БО 9 «Запаси» [2], а на міжнародному рівні МСБО 2 «Запаси» [1] (порівняння цих стандартів можна навести у таблиці 1).

Таблиця 1.

Порівняльна характеристика П(С)БО 9 і МСБО 2 (сформовано на підставі [1,2])

МСБО 2	ПСБО 9
Мета	
Визначити підхід до обліку запасів. Головним питанням обліку запасів є визначення суми собівартості, яка має визнаватися як актив та переноситися на майбутні періоди до моменту визнання доходів	Визначає методологічні засади формування у бухгалтерському обліку інформації про запаси і розкриття її у фінансовій звітності
Сфера застосування	
Застосовується до всіх запасів, за винятком: незавершеного виробництва за будівельними контрактами, включаючи прямо пов'язані з ними контракти з надання послуг; фінансових інструментів; біологічних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю та сільськогосподарською продукцією на місці збирання врожаю	Норми цього Положення (стандарту) застосовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами незалежно від форм власності (крім бюджетних установ та підприємств, які відповідно до законодавства складають фінансову звітність за МСФЗ)
Склад активів, які визначаються стандартами як запаси	
До складу запасів входять запаси, які утримуються для продажу у звичайному ході бізнесу, перебувають у процесі виробництва для такого продажу або існують у формі основних чи допоміжних матеріалів для	До складу запасів входять: сировина й допоміжні матеріали, комплектуючі вироби та інші матеріальні цінності, що призначенні для виробництва продукції,
споживання у виробничому процесі або при наданні послуг	виконання робіт, надання послуг, також незавершене виробництво, готову продукцію, що вироблена на підприємстві і призначена для продажу, товари у вигляді матеріальних цінностей, що придбані та утримуються підприємством з метою подальшого продажу, малоцінні та швидкозношувані предмети
Оцінки запасів при надходженні	
Собівартість формується з таких витрат: всі витрати на придбання, витрати на переробку та інші витрати, понесені під час доставки запасів до їх теперішнього місцезнаходження та приведення їх у теперішній стан	Собівартість формується з таких витрат: - при придбанні у постачальника: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику(продавцю) за вирахуванням непрямих податків, суми ввізного мита, суми непрямих податків у зв'язку з
	придбанням запасів, які не відшкодовуються підприємству, транспортно-заготівельні витрати, інші витрати; - при виготовленні власними силами з витрат, що утворюють виробничу собівартість;
Оцінки запасів при надходженні	
	- при внесенні до статутного капіталу з справедливої вартості, яка погоджена із засновниками підприємства з урахуванням витрат, що включаються до первісної вартості

	запасів; - при безоплатному отриманні, зі справедливої вартості
Склад витрат, які не включаються до собівартості запасів	
До собівартості не включаються витрати: витрати на зберігання, крім тих витрат, які зумовлені виробничим процесом і є необхідним для наступного етапу виробництва; понаднормативні суми відходів матеріалів, оплата праці або інші виробничі витрати; адміністративні накладні витрати не пов'язані з доставкою запасів до їх теперішнього місця розташування та приведення у теперішній стан; витрати на продаж	До собівартості не включаються витрати: проценти за коригування позиками; понаднормові витрати і нестачі запасів; витрати на збут; загальногосподарські на інші витрати
Оцінка запасів при витрачанні	
Допускається метод стандартних витрат або метод роздрібних цін	Собівартість перших за часом надходження запасів (ФІФО), ідентифікована собівартість, середньозважена собівартість, нормативні затрати; ціни продажу
Оцінка запасів на дату балансу	
Чиста вартість реалізації	Найменша з двох оцінок: первісна вартість або чиста вартість реалізації
Розкриття інформації про запаси у фінансовій звітності	
Сума будь-якого сторнування, будь-якого часткового списання, яка визначається як дохід певного періоду	Балансова вартість запасів, переданих у переробку, на комісію, в заставу. Сума збільшення чистої вартості реалізації, за якою проведена оцінка запасів
Облік запасів придбаних за умови відстрочки платежу	
Елемент фінансування має бути визнаний процентами витратами на протязі періоду фінансування	Спеціальних правил не встановлено

Порівняння двох стандартів (табл. 1), було виявлено, що за змістом МСБО №2 та П(С)БО №9 «Запаси» мають як спільні риси так і відмінні.

Це зумовлено тим, що наближення української системи обліку до МСФЗ розпочалося ще в 1998 році з прийняттям урядом Програми реформування системи бухгалтерського обліку із застосуванням МСБО (рішення від 29.10.1998 р. № 1706). На протязі понад 18 років в Україні відбувався процес гармонізації національного обліку до стратегії застосування МСБО.

Що стосовно самого визначення поняття «запаси» та основні поняття, які пов'язані з запасами, умови визнання запасів, а також рекомендації щодо

використання методів оцінки запасів та розкриття інформації про запаси у формах фінансової звітності також є схожими в обох стандартах.

Щодо розбіжностей між цими стандартами, то як бачимо з таблиці 1, вони зустрічаються в складі активів, які визначаються стандартами як запаси, а також в складі витрат, що входять до собівартості отриманих запасів[3]. Слід відзначити, що сформована система обліку не завжди відповідає сучасним ринковим вимогам, тому ряд методологічних і практичних аспектів обліку залишається поза увагою [4].

Також важливим було б зазначити, що бухгалтерський облік операцій пов'язаних із запасами став більш складнішим, тому це позначається на використанні методів списання. Таким чином, покладена в основу зарубіжного обліку і перенесена на вітчизняну практику спрощена модель оцінки запасів потребує аналізу на предмет підвищення ефективності управління запасами. На наш погляд, для відповідності двох стандартів необхідно детальна розробка внутрішніх інструктивних та рекомендаційних положень суб'єктів господарювання.

Список використаних джерел:

1. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». / [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show>
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.
3. Пилипенко А. А. Розвиток теоретико-методологічних засад обліку, аналізу контролю і аудиту : монографія / А. А. Пилипенко, Г. Ф. Азаренкова. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2012. – 190 с.
4. Квітко С.О, Мосумова А. К. Облік запасів на національними та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку./ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789>.

УДК 336.77

к.е.н., **Бондаренко Наталя Миколаївна**

доцент кафедри статистики, обліку та економічної

інформатики, науковий керівник

Шевченко Катерина Вікторівна

студентки Дніпропетровського національного університету

імені Олеся Гончара (м. Дніпропетровськ)

СУТНІСТЬ І КЛАСИФІКАЦІЯ КРЕДИТНИХ ОПЕРАЦІЙ БАНКУ

Розвиток економіки країни значною мірою визначається ступенем розвитку банківської системи. Напрямки розвитку банківської системи України полягають у підвищенні якості та конкурентоспроможності банківських послуг, досягненні відповідності міжнародним стандартам, підвищення рівня забезпечення захисту прав кредиторів і вкладників.

Кредит – це економічні відносини, що виникають між кредитором і позичальником з приводу мобілізації тимчасово вільних коштів та використання їх на умовах повернення й оплати. Кредит є важливою складовою розвитку сучасної економіки України. Знаходячись у центрі сучасного грошово-фінансового господарства, обслуговуючи інтереси господарських суб'єктів, кредит опосередковує зв'язки між державою, банками, товаровиробниками і населенням. Трансформація національної економіки відкрила новий етап у розвитку кредитної діяльності банків.

Кредитні операції посідають ключове місце з-поміж активних операцій комерційних банків. У більшості банків позичкові рахунки складають не менше половини їх сукупних активів і забезпечують близько 70 % від отриманих ними доходів. Проте, кредитні операції є також найбільш ризикованим видом активної діяльності банку. Про це яскраво свідчить, зокрема, питома вага проблемних кредитів у їхніх кредитних портфелях.

Концептуальні підходи до трактування поняття «кредитні операції» в чинному нормативно-правовому банківському законодавстві України та економічній літературі дещо різні (табл.1).

Таблиця 1

Концептуальні підходи до трактування поняття «кредитні операції банків»

Джерело	Визначення
Господарський кодекс України [2, ч. 1 ст. 345]	Кредитні операції – операції, що полягають у розміщенні банками від свого імені, на власних умовах і на власний ризик залучених коштів юридичних осіб (позичальників) та громадян
Положення №23 від 25.01.2012 [3, п. 1.10 глави 1 розділу I]	Кредитна операція – вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування за певних умов, а також надання гарантій, поручительств, акредитивів, акцептів, авалів, розміщення депозитів, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу, видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій репо, будь-яке продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів із такої суми (відстрочення платежу)
Економічний словник [4, с. 119]	Кредитні операції – вид активних операцій, пов'язаних з наданням клієнтам позичок
Г.І. Сп'як, Т.І. Фаріон [5, с. 140]	Кредитна операція – це активна банківська операція, пов'язана з наданням позики або наданням зобов'язання (гарантії, поручительства, авалу), яке, в разі його виконання, приведе до фактичного передавання коштів на кредитній основі
О.Г. Коренева, Н.Г. Слав'янська, Н.Г. Савченко, О.В. Карпенко [6, с. 187]	Кредитні операції – це вид активних операцій банку, які пов'язані: з наданням клієнтам залучених коштів у тимчасове користування - позик у готівковій або безготівковій формі та кредитів у формі врахування векселів, розміщення депозитів, операцій репо, на фінансування будівництва житла, проведення факторингових операцій, фінансового лізингу тощо; з прийняттям зобов'язань про надання коштів у тимчасове користування - надання гарантій, поручительств, авалів тощо; з будь-яким продовженням строку боргу, яке здійснене в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми
Л.М. Кіндрацька [7, с. 217]	Кредитна операція банку – це вид активних операцій, пов'язаних із наданням клієнтам коштів у тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів за настання умов, передбачених кредитною угодою

На нашу думку, більш змістовним й точним є визначення наведене в Положенні № 23 від 25.01.2012, яке повністю розкриває сутність поняття [3]. Що стосується визначення «кредитні операції» в економічній літературі, то тут думки авторів різняться, це свідчить про відсутність єдиного теоретичного підходу та єдиних практичних прийомів щодо організації кредитних операцій

банку в сучасних умовах. Коренева О.Г., Слав'янська Н.Г., Савченко Н.Г. та Карпенко О.В. більш схильні до визначення поняття наведеного в Положенні № 23 від 25.01.2012.

Отже, проаналізувавши думки різних вчених в економічній літературі, щодо сутності поняття «кредитної операції» та тлумачення цього поняття в чинному нормативно-правому банківському законодавстві, вважаємо що кредитні операції – це вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів шляхом їх надання в тимчасове користування або прийняттям зобов'язань про надання коштів (гарантії, поручительства, авалю) за настання умов, передбачених кредитною угодою.

В Законі України «Про банки і банківську діяльність» окремого визначення поняття «кредитна операція» немає, хоча зазначено що до кредитних операцій відноситься: розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів і банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик; здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені; надання гарантії і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; придбання права вимоги на виконання зобов'язань у грошовій формі за поставлені товари чи надані послуги, приймаючи на себе ризик виконання таких вимог і прийом платежів (факторинг); лізинг [1, п. 3 ч. 3 ст. 47, ч. 1 ст. 49].

Важливе практичне та теоретичне значення має класифікація банківських кредитних операцій, яка сприяє розумінню діяльності банківських установ.

На сьогодні не можна назвати єдиної загальноприйнятої системи класифікації банківських кредитних операцій. Різноманітні пропозиції класифікацій банківських операцій обумовлені різницею в критеріях, за якими відбувається та чи інша класифікація.

Існують декілька класифікацій банківських операцій, проте більш змістовною можна вважати класифікацію наведену на рис. 1 [8, с. 65].

Для раціонального процесу кредитування необхідні чітка державна економічна політика, перелік пріоритетних напрямів інвестування, посилення

захисту прав кредиторів та підвищення довіри до банків з боку суспільства. Якщо банки будуть більш ретельно контролювати кредитний процес, підвищать прозорість банківських процедур та технологій, то це забезпечить якість кредитного портфеля, а отже, ефективність діяльності банківської установи в цілому.

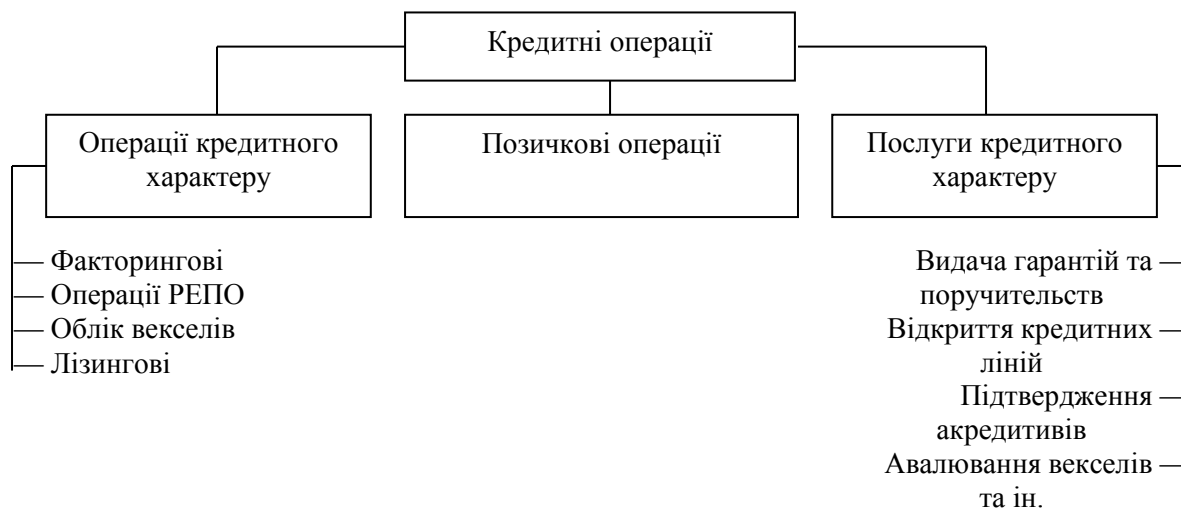

Рис.1. Класифікація банківських кредитних операцій

Таким чином, кредитні операції займають важливе місце у діяльності комерційного банку. Вони включають в себе операції по наданню коштів позичальнику на умовах строковості, повернення, платності у відповідності з умовами договору між кредитором і позичальником. Види позикових операцій надзвичайно різноманітні і їх можна класифікувати за різними ознаками та критеріями.

За кордоном класифікація кредитів здебільшого складається і дотримується самими банками. Систематичний метод контролю за якістю банківського кредитного портфеля полягає в класифікації кредитів у залежності від того, наскільки позичальник дотримується термінів та умов кредитних угод, зокрема щодо умов обслуговування позики.

На підставі узагальнення поняття кредитних операцій при організації обліку в банках слід враховувати ознаки їх класифікацій.

Список використаних джерел:

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 7.12.2000р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon3.rada.gov.ua
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
3. Положення про порядок формування та використання банками України резервів для відшкодування можливих втрат за активними банківськими операціями: Затверджено Постановою правління Національного банку України від 25.01.2012р. № 23 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>
4. Сухарський В.С. Економічний словник-довідник / В.С. Сухарський. – Тернопіль: Богдан, 2002. – 328 с.
5. Спяк Г.І. Облік і аудит у банках / Г.І. Спяк, Т.І. Фаріон. – К.: Атіка, 2004. – 328 с.
6. Облік і аудит у банках: навч. підруч. / О.Г. Коренева, Н.Г. Слав'янська, Н.Г. Євченко, О.В. Карпенко; за ред. О.Г. Коренева, Н.Г. Слав'янська. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 493 с.
7. Кіндрацька Л.М. Бухгалтерський облік у банках України. / Л.М. Кіндрацька. – К.: КНЕУ, 2001. – 636 с.
8. Грабар І. Кредитні операції: поняття, види й юридичні підстави їх здійснення / І. Грабар// Фінансове право. – 2015. – № 4. – С. 64-68.

д.ф.-м.н. Смирнов Сергій Олександрович

професор кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

декан економічного факультету

к.е.н., Вітка Наталя Євгеніївна

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Васильєва Олександра Олександрівна

студентка Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м.Дніпропетровськ)

АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ТА ВИЯВЛЕННЯ РЕЗЕРВІВ ЇЇ ЗНИЖЕННЯ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ ПІДВИЩЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах переходу до ринкової економіки собівартість продукції є найважливішим показником виробничо-господарської діяльності підприємства. Розрахунок цього показника необхідний для оцінки виконання плану і його динаміки; визначення рентабельності виробництва й окремих видів продукції; виявлення резервів зниження собівартості продукції; визначення цін на продукцію; обґрунтування рішень про виробництво нових видів продукції й зняття з виробництва застарілих.

Управління собівартістю продукції підприємств планомірний процес формування витрат на виробництво всієї продукції й собівартості окремих виробів. Основними елементами системи управління собівартістю є прогнозування й планування, нормування витрат, облік і калькулювання, аналіз і контроль за собівартістю. Всі вони функціонують у тісному взаємозв'язку один з одним.

Собівартість продукції є якісним показником діяльності підприємства, тому що в ній відбиваються всі сторони виробничої й фінансово-господарської

діяльності підприємства: ступінь використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, якість роботи окремих працівників і керівництва в цілому.

Більш широке поширення як показник одержала собівартість продукції по калькуляційних статтях витрат. Облік по калькуляційних статтях дозволяє визначити цільовий напрямок витрат й обчислити собівартість окремих видів й одиниці продукції.

Актуальність теми полягає в тому, що в умовах ринкової економіки, коли активізувались питання виживання підприємств у конкурентній боротьбі та забезпечення їх платоспроможності, підвищується роль управління діяльністю підприємств в прийнятті оптимальних рішень, в основі яких зосереджена техніко-економічна інформація щодо випуску продукції, витрат на її виробництво і рівня цін по її реалізації.

Собівартість продукції – це грошова форма витрат на підготовку її виробництва, виготовлення і збут. Відображаючи рівень витрат на виробництво, собівартість комплексно характеризує ступінь використання усіх ресурсів підприємства, а значить, і рівень техніки, технології та організації виробництва.

Чим краще працює підприємство, інтенсивніше використовує виробничі ресурси, успішніше удосконалює техніку, технологію і організацію виробництва, тим нижча собівартість продукції. Тому собівартість є одним з важливих показників ефективності виробництва. Собівартість продукції має тісний зв'язок з її ціною. Це проявляється в тому, що собівартість слугує базою ціни товару і її нижньою межею для виробника.

При обчисленні собівартості продукції важливе значення має визначення складу витрат, які в неї включаються. Як відомо, витрати підприємства відшкодовуються за рахунок двох власних джерел: собівартості і прибутку. Тому питання про склад витрат, які включаються у собівартість, є питання їх розмежування між зазначеними джерелами відшкодування. Загальний принцип цього розмежування полягає в тому, що через собівартість повинні відшкодовуватися витрати підприємства, що забезпечують просте відтворення

усіх факторів виробництва; предметів, засобів праці, робочої сили і природних ресурсів.

У собівартість продукції включають такі витрати: на проведення дослідження ринку для виявлення потреби в певному виді продукції; підготовку й організацію освоєння виробництва нової продукції; організацію виробництва, виключаючи усі витрати на сировину, матеріали, теплову і електроенергію, амортизацію основних фондів і нематеріальних активів, оплату праці персоналу тощо; обслуговування виробничого персоналу та управління ним; реалізацію продукції (упакування, транспортування, рекламу, інформаційне забезпечення і інші витрати); розвідування, використання й охорону природних ресурсів (геологорозвідувальні роботи, плата за воду, деревину, охорону повітряного й водного басейнів); організацію навчання й підготовку кадрів; поточну раціоналізацію виробництва (вдосконалення техніки і технології виробництва, якості продукції).

У собівартість продукції також включаються витрати від браку, недостач, і псування матеріалів у межах встановлених норм, які передбачені технологічним регламентом.

Отже, виробництво та реалізація продукції потребують трудових, матеріальних і грошових витрат. Витрати підприємства на спожиті засоби виробництва, предмети праці й оплату праці працівників, виражені в грошовій формі, а саме собівартість продукції.

Собівартість продукції являє собою основний якісний показник роботи підприємства, її рівень відбиває досягнення та недоліки роботи як підприємства в цілому, так і кожного структурного підрозділу. Систематичне зниження собівартості продукції має важливе народногосподарське значення, бо дає змогу за стабільних ринкових цін збільшувати прибуток на кожную гривню витрат, та підвищує конкурентоспроможність продукції.

Список використаних джерел

1. Ковальов О. Н. Аналіз господарської діяльності підприємства: навч. посібник / Ковальов О. Н., Волкова О.Н. – М.: ПРОЮЛ М.П.Захаров, 2001. 424с.
2. Ковач С. Собівартість: склад та проблемні аспекти визначення / Ковач С. // Наукові записки. 2004. – №7.
3. Бланк І. О. Фінансовий механізм управління ефективністю операційних витрат підприємства / Бланк І. О. // Фінанси України, 2005. – №8. – С. 18-30.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16 липня 1999 року № 996 – XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 40. – ст. 365.

УДК 338.49

к.е.н. Гільорме Тетяна Вікторівна

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Чернявська Валерія Олександрівна

студентка Дніпропетровського національного університету

імені Олеся Гончара

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ВНУТРІШНЬОГО АУДИТУ ЗАПАСІВ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

В умовах фінансової кризи перспективною стає діяльність служби внутрішнього аудиту підприємства по створенню ефективної системи управління виробничими запасами, яка включає: удосконалення організації системи бухгалтерського обліку запасів, підвищення ефективності системи внутрішнього контролю та аудиту запасів, аналіз запасів і застосування моделей управління запасами (рис. 1). Впровадження моделей управління

запасами дозволить безперервно забезпечити підприємство матеріальними ресурсами, що відповідають встановленим стандартам якості, з найменшими загальними витратами і витратами на рух матеріалопотоку.

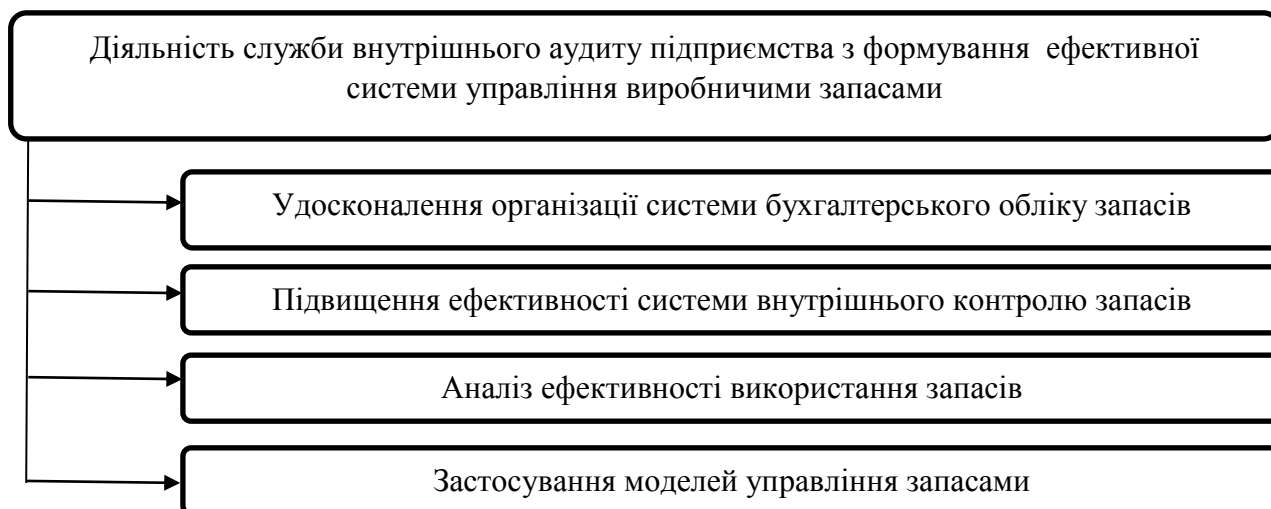

Рисунок 1 Модель аудиту підприємства з формування ефективної системи управління виробничими запасами

За результатами перевірки, служба внутрішнього аудиту може запропонувати підприємству створення ефективної системи управління запасами, яка включає такі етапи:

1) Удосконалення організації бухгалтерського обліку запасів:

а) організація ефективного документообігу - досягається за рахунок організаційних і технічних заходів, направлених на створення раціонального документообігу на всіх стадіях обліку запасів (встановлення максимально коротких термінів часу на передачу і обробку документів з використанням індивідуальних схем руху документів – оперограм);

б) організація правильного ведення бухгалтерського обліку - передбачає використання загальної схеми обліку, модифікувавши її з врахуванням особливостей конкретного підприємства;

в) організація складського обліку – виправлення порушень в організації складського господарства, роботі вимірювальних приладів, збереженні запасів, виявлених в ході перевірки.

2) Підвищення ефективності системи внутрішнього контролю запасів:

- а) контроль якості і кількості запасів, що поступають;
- б) контроль збереження запасів.
- в) контроль якості і кількості запасів, що відпускаються зі складу.

Більшість проблем в організації контролю за збереженням запасів можна вирішити, збільшивши площу складських приміщень за рахунок будівництва або оренди нових складів, проте це вимагає додаткових витрат коштів. Відділ постачання повинен скласти графік надходжень запасів, що дозволить забезпечити рівномірність завантаження складських приміщень і роботи персоналу складів. Також рекомендується упровадити регламент управління запасами, що дозволить стандартизувати складські операції.

3) Аналіз запасів – передбачає проведення аналізу динаміки, структури і ефективності використання запасів, розрахунок коефіцієнта оборотності запасів. Слід відзначити, що інформацію для аналізу запасів надає бухгалтерський облік, який має дані про кількість і вартість запасів, які надійшли на підприємство, вибули у виробництво, залишки запасів на складах та норми витрачання запасів на виготовлення одиниці продукції чи послуг. Розрахунок аналітичних показників надає керівництву підприємства щоденну інформацію про рух запасів на підприємстві у розрізі їх видів, кількості та якості, показує забезпеченість виробництва матеріальними ресурсами.

4) Застосування моделей управління запасами для безперебійного забезпечення підприємства матеріальними ресурсами, що відповідають встановленим стандартам якості, з найменшими загальними витратами і витратами на рух матеріалопотоку.

Відповідно до пропозицій служби внутрішнього аудиту по результатам аналізу запасів та моделювання, керівництвом підприємства приймаються стратегічні рішення щодо управління запасами:

- 1) розробка та затвердження стратегії та тактики формування запасів підприємства;
- 2) порядок та періодичність отримання інформації про надходження та вибуття запасів у розрізі їх видів, кількості, якості, вартості та матеріально-

відповідальних осіб;

3) аналіз наявності та руху відповідних видів запасів у попередніх періодах;

4) визначення реальної вартості запасів на складі та аналізу ефективності використання запасів;

5) оптимізація структури та обсягу запасів;

6) виявлення резервів зниження витрат на закупівлю та зберігання запасів;

7) вибір методів оцінки запасів при вибутті;

8) створення ефективних систем контролю за рухом запасів на підприємстві;

9) контроль за дотриманням норм запасів, що забезпечує безперервний відпуск запасів у виробництво продукції чи надання послуг;

10) шляхи підвищення достовірності аналітичного обліку запасів;

11) своєчасне складання та подання оперативної звітності про рух запасів.

Аудиторська практика свідчить, що найтипovішими видами порушень в бухгалтерському обліку запасів є такі [1]:

1) у первинних документах по обліку запасів часто відсутні всі необхідні реквізити, що ставить під сумнів достовірність інформації про життєвий цикл певного об'єкту на підприємстві;

2) порушуються терміни проведення інвентаризацій, що ставить під сумнів достовірність інформації про фактичну наявність запасів;

3) порушується порядок відшкодування вартості запасів матеріально-відповідальними особами, результатом чого є недоотримання сум нанесеного збитку;

4) неправильне віднесення деяких об'єктів до складу малоцінних і швидкозношуваних предметів, що приводить до спотворення інформації про склад і вартість активів підприємства;

5) порушуються норми списання запасів, що в більшості випадків спричиняє необґрунтоване завищення витрат підприємства.

Список використаних джерел:

1. Матросова В.О., Котова В.В. Удосконалення системи аудиту виробничих запасів підприємства[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kpi.kharkov.ua/archive/Works/Наука%20і%20освіта%20–%20запорука%20розвитку/2013/S3/УДОСКОНАЛЕННЯ%20СИСТЕМИ%20АУДИТУ%20ВИРОБНИЧИХ%20ЗАПАСІВ.pdf>

УДК336.02

к. і. н., Дмитрієва Вікторія Анатоліївна

доцент кафедри статистики обліку та економічної інформатики

Бакай Денис Юрійович

студент Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ БЮДЖЕТУ – ІНДИКАТОР РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Соціальний та економічний розвиток суспільства завжди знаходить своє відображення в головному фінансовому документі країни – державному бюджеті. Це відбувається не лише через те, що бюджет належить до сфери суспільного життя, яке безпосередньо торкається інтересів усіх членів суспільства. Показники бюджету будь-якої країни є індикаторами важливих економічних, соціальних та політичних проблем держави та кожної людини зокрема. Водночас, успішне вирішення проблем бюджету можливе не лише за умови правильного розуміння його сутності, ролі та місця в системі економічних відносин, а й за умови правильної стратегії планування економічної діяльності як окремих інституційних секторів, так і країни в цілому. Питанням державного бюджету присвячено публікації таких українських вчених, як О.Василик, І.Чугунов, Ц.Огонь, В.Опарін, В.Федосов, С.Юрій, І.Запатріна, Л.Лисяк, Т.Затонацька, В. Калитчук, Ю. Половньов, С. Ніколайчук

та ін. Серед зарубіжних дослідників привертають увагу роботи Ш. Бланкарта, А. Вагнера, Е Кардосо, Дж. Кейнса, Дж. Копітца, Дж. Левіна, У. Олівера, Д. Патінкіна, А. Премчанда, К. Родрігеса, П. Самуельсона, Дж. Стігліца, В. Танзі, М. Фрідмена, Ф. Хайека, Дж. Хіксата ін.

Центральне місце як у фінансовій системі країни загалом, так і в системі державних фінансів належить державному бюджету. Відповідно до Бюджетного Кодексу України, бюджет є планом формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюють органи державної влади, органи влади Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду. Нормативно-правовою основою є Бюджетний кодекс [2, ст. 1]. Крім цього, до бюджетного законодавства належать [1, ст. 4]: Конституція України [1]; щорічні закони України “Про Державний бюджет України”; інші закони, що регулюють бюджетні відносини, передбачені ст. 1 БК; нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України (КМУ), прийняті на підставі й на виконання бюджетного законодавства; нормативно-правові акти органів виконавчої влади, прийняті на підставі й на виконання бюджетного законодавства та нормативно-правових актів КМУ; рішення про місцевий бюджет; рішення органів Автономної Республіки Крим (АРК), місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, прийнятих відповідно до Бюджетного кодексу (БК) й вже перелічених нормативно - правових актів [6]. Проект бюджету щорічно обговорюється і ухвалюється законодавчим органом - парламентом країни, радами всіх рівнів (обласною, міською, районною). Головними складовими бюджету є доходи і видатки, які відображають фінансову діяльність держави. Доходи бюджету є важливим елементом впливу держави на соціально-економічний розвиток суспільства, вони є фінансовою базою діяльності держави. Формування надходжень до державного бюджету значною мірою залежить від законодавчо встановленого розмежування податків та інших обов’язкових платежів між державними і місцевими бюджетами, головним критерієм чого є стабільність надходжень, економічна ефективність їх закріплення за відповідними рівнями бюджетної системи, соціальна справедливість, рівномірність розподілу податкової

бази [5, с. 116]. Склад доходів Державного бюджету визначається Бюджетним кодексом України та Законом України про Державний бюджет на відповідний рік і затверджується Верховною Радою України. Специфіка доходів бюджету полягає у тому, що правильне їх формування, організація та використання зумовлюють підвищення ефективності соціально-економічного розвитку країни та подальшу його стабілізацію [3, с. 140].

Аналіз структури та динаміки доходів до загального та спеціального фондів державного бюджету за 2012-2015 рр. показав, що у 2014 р. до доходної частини державного бюджету з урахуванням міжбюджетних трансфертів надійшло 357,0 млрд.грн., що на 17,7 млрд.грн., або на 5,2 %, більше ніж у 2012. При цьому, до загального фонду державного бюджету у 2014 р. надійшло 310,7 млрд.грн., а до спеціального – 46,3 млрд. грн. У 2013 р. до доходної частини державного бюджету з урахуванням міжбюджетних трансфертів надійшло 339,2 млрд.грн., що на 6,8 млрд.грн., або на 2,0 %, менше аналогічного показника 2012 року. Слід зазначити, що виконання доходної частини державного бюджету у 2014 р. без урахування міжбюджетних трансфертів становило 357,0 млрд.грн., що на 10,1 млрд.грн., або на 2,93%, більше відповідного показника 2012 року.

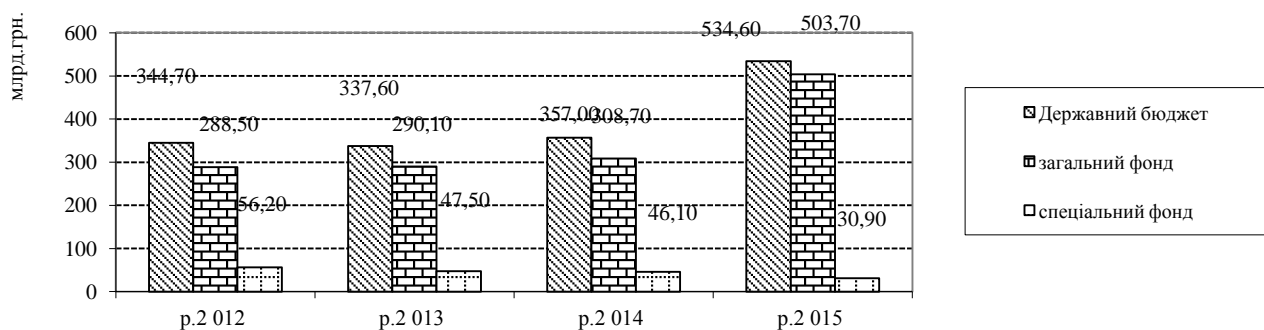

Рис. 1. Динаміка доходів до загального та спеціального фондів державного бюджету за 2012-2015 роки

У 2015 р. до державного бюджету надійшло доходів на 534,6млрд.грн. (на 0,5%)більше, ніж передбачено річним планом (з урахуванням змін). Для порівняння – в 2012 р. план доходів до державного бюджету не був виконаний на 9,7%.

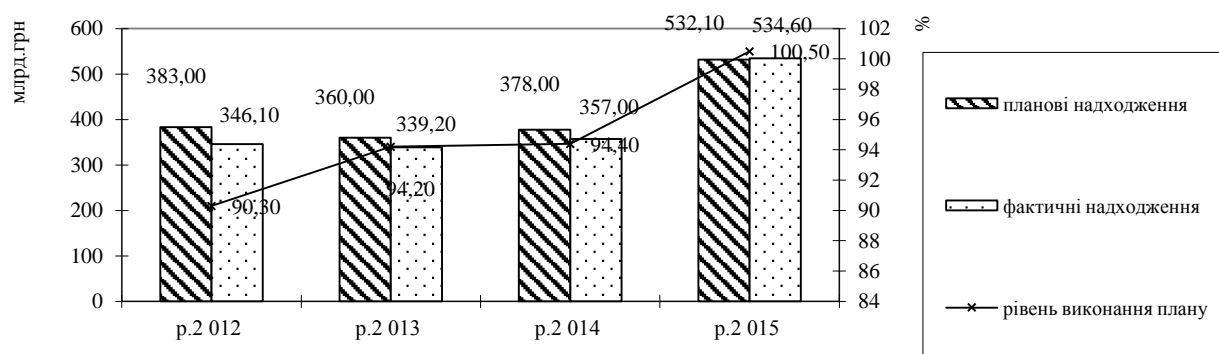

Рис. 2. Динаміка виконання державного бюджету у 2012-2015 рр.

Рівень виконання річного плану видатків Державного бюджету України з урахуванням міжбюджетних трансфертів у 2014 р. зменшився на 0,2 в. п. щодо показника 2013 р. і становив 93,0 %. Однак обсяг цих видатків збільшився порівняно з 2013 роком на 6,6 % і становив 430,1 млрд. грн. Видатки Державного бюджету України 2014 р. без урахування міжбюджетних трансфертів склали 299,5 млрд. грн., що більше показника 2013 р. на 11,9 млрд.грн., або на 4,1 %. Рівень виконання річного плану становив 92,2 %, що на 0,3 в. п. нижче показника 2013 р.

Джерелом формування бюджету є національний дохід країни, який залежить від розвитку суб'єктів господарювання, галузей та економіки в цілому. А наповнення дохідних частин бюджету має відображати не лише інфляційні процеси в країні, тобто зростання цін на товари та послуги, а й позитивні зміни в фізичному обсязі вироблених та спожитих товарів та послуг.

Список використаних джерел

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України (ВВР). - 2011. - № 10. - Ст. 68.
2. Бюджетний Кодекс України від 8 лип. 2012 р. № 2456-VI // Відом. Верхов. Ради України. - 2010. - № 50-51. - Ст. 572.
3. Бачо Р. Й. Стан формування доходної частини бюджету України в сучасних кризових умовах / Р. Й. Бачо, Е. Й. Иллар, Є. Й. Бачо // Науковий вісник Ужгородського університету. Сер. : Економіка. - 2014. - № 1. - С. 140-145.

4. Дуда Н. З. Аналіз доходів і видатків Державного бюджету України / Н. З. Дуда, Г. Г. Цегелик // Наукові праці НДФІ. - 2013. - №4. - С. 77-85.
5. Касперович Ю. В. Еволюція системи формування доходів бюджету / Ю. В. Касперович // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. - 2011. - № 2. - С. 116-132.
6. Кондрашихін А. Б. Бюджетні процеси як предмет науки державного управління [Електронний ресурс] / А. Б. Кондрашихін. // Державне управління: теорія та практика. - 2012. - № 2. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Dutp_2012_2_3.pdf
7. Момотюк Л. Є. Основні напрями стандартизації статистики Державного бюджету України / Л. Є. Момотюк // Статистика України. - 2011. - № 4. - С. 67-73.
8. Токарева К. О. До питання визначення поняття "доходи бюджету" / К. О. Токарева // Проблеми законності. - 2013. - № 124. - С. 251-260.

УДК657.4

к.е.н., Дубицький Денис Павлович

доцент кафедри обліку, аудиту та економічного аналізу

Університету митної справи та фінансів

Довгалюк Леся Леонідівна

студентка факультету економіки та менеджменту

Університету митної справи та фінансів (м. Дніпропетровськ).

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК В УПРАВЛІННІ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Діяльність українських підприємств відбувається в умовах невизначеності, яка зумовлює виникнення ризиків. Дана ситуація спричинена значними проблемами як у політичній, так і в економічній сфері нашої держави. Для забезпечення ефективності функціонування підприємства в сучасних умовах

особливо важливим є питання створення дієвої системи управління його діяльністю, в цілому, та управління конкретними ризиками, зокрема. Поряд з цим, дані бухгалтерського обліку завжди використовувалися інформаційною базою для прийняття управлінських рішень. Зростання ступеню ризикованості діяльності підприємств обумовлює необхідність удосконалення облікового забезпечення системи управління підприємствами з метою підвищення ефективності використання даних і, як наслідок, оптимізації ризиків.

Дослідженню питання економічної сутності ризиків та управління ними були присвячені праці закордонних і вітчизняних науковців, таких як: Бланка І. О., Донця Л. І., Черепні Г. М., Георгієвої Н. І., Willet A. H., Pfeffer J., Дамодарана А., Жигір А. А., Вітлинського В.В., Хопкіна П. та інших. Незважаючи на значні доробки вищезазначених авторів, недостатньо уваги приділяється обґрунтуванню ролі бухгалтерського обліку в управлінні ризиками підприємства.

Побудова ефективної системи управління ризиками на підприємстві потребує чіткого й логічного визначення поняття ризику, та формування класифікації ризиків для окремого суб'єкту господарювання з урахуванням особливостей діяльності. На основі досліджених нами підходів до трактування терміна «ризик» в економічній літературі, було запропоновано власне визначення даного поняття. На нашу думку ризик – це економічна категорія, яка характеризує дію спричинену свідомим вибором суб'єкта серед декількох альтернатив в умовах невизначеності середовища, в результаті якої існує ймовірність отримання втрат або досягнення позитивних (сприятливих) наслідків. Запропоноване визначення більш точно розкриває сутність поняття «ризик», звертає увагу на його ймовірнісний характер та наслідки його реалізації. Таке визначення може бути корисним для ідентифікації, аналізу та оцінювання ризиків, визначення їх впливу. У контексті інформаційного забезпечення управління ризиками воно опосередковано вказує на необхідність використання інструментарію бухгалтерського обліку для кількісного

(вартісного) вираження, як параметрів альтернатив вибору, так і розрахунку результатів ризикованої діяльності.

На нашу думку, класифікація ризиків доцільно здійснювати за наступними ознаками: за сферою суспільних відносин, за об'єктом, за причиною виникнення, за місцем виникнення, за рівнем виникнення, за формою прояву, за можливими наслідками, за ступенем контрольованості, за видом діяльності суб'єкта та за об'єктом обліку.

Взагалі, систему управління ризиками можна охарактеризувати як систему принципів та методів розробки та реалізації ризикованих рішень, які забезпечують різнобічну оцінку різноманітних видів ризиків та нейтралізацію їх можливих негативних наслідків [1, с.30].

Система управління ризиками складається з двох підсистем: об'єкт управління і суб'єкт управління. Об'єкт управління – це безпосередньо ризик, ризиковані вкладення капіталу й економічні відносини між суб'єктами в процесі підприємницької діяльності [2, с.363]. Суб'єкт управління – це спеціальна група людей (управлінці різних ланок, фінансові менеджери, фахівці зі страхування, бухгалтери й ін.), що здійснює цілеспрямоване функціонування об'єкта управління, використовуючи різні прийоми і способи управлінського впливу [3, с.259].

Суб'єкт управління виконує функції прогнозування, організації, регулювання, координації, стимулювання і контролю. Виконання зазначених функцій зумовлює необхідність генерації, зберігання та обміну управлінською інформацією про об'єкт управління між суб'єктами управління ризиками. Слід зазначити, що основним інформаційним джерелом для управлінців слугує бухгалтерський облік, а бухгалтер виступає суб'єктом управління ризиком у частині збору інформації про об'єкт ризику.

Особливістю бухгалтерського обліку є те, що у системі управління ризиками підприємства, він, окрім виконання функції інформаційного джерела, виступає суб'єктом управління ризиком (бухгалтер) та його об'єктом. Достовірність інформації бухгалтерського обліку залежать від недоліків

організації обліку на підприємстві, а ризики одержання управлінцями неякісної (неповної, спотвореної, недостовірної) інформації, як правило, носить суб'єктивний характер, оскільки дуже залежить від людського фактору. Такі ризики часто називають професійним ризиком бухгалтера. З метою нейтралізації або мінімізації ступеню впливу даного ризику необхідно удосконалювати процес організації та ведення бухгалтерського обліку, який, в свою чергу, залежить від правильності формування та дотримання облікової політики підприємства та повноти відображення його господарських операцій.

Бухгалтерський облік виступає надійним інструментом управління ризиками, так як він є найповнішим джерелом інформації про внутрішнє середовище та зовнішнє оточення підприємства, а відтак в системі рахунків бухгалтерського обліку та у фінансовій звітності знаходять відображення події, пов'язані з ризиками та наслідками їх впливу. Також облік володіє добре сформованим методичним інструментарієм стосовно нівелювання впливу наслідків прояву ризику на зміну вартості капіталу підприємства.

Отже, в сучасних умовах результативність діяльності підприємства значно залежить від правильності побудови та функціонування системи управління його ризиками. Управління ризиками здійснюється з метою усунення негативних наслідків прояву ризиків, а також сприяння одержанню доходів від діяльності, яка пов'язана з ризиком. Особливе місце у даній системі займає бухгалтерський облік, який одночасно виступає основним джерелом інформації для прийняття управлінських рішень та об'єктом управління. Бухгалтер, у свою чергу, виступає у якості суб'єкта управління ризиком. Ефективність системи управління ризиками залежить від правильності формування класифікації ризиків, які притаманні конкретному підприємству, та організації відповідної системи управлінського обліку, метою якої є надання управлінському персоналу повної, правдивої, неупередженої інформації про об'єкти ризику.

Список використаних джерел:

1. Бланк, И. А. Управление финансовыми рисками / И. А. Бланк. – К. : Эльга, Ника-Центр, 2005. – 600 с.
2. Коваленко Л. О., Ремньова Л. М. Фінансовий менеджмент: Навч. посіб. / Л. О. Коваленко, Л. М. Ремньова – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2005. – 485 с.
3. Донець Л. І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків: Навч. посіб. / Л.І. Донець. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 472с.

УДК 336.225.3(477)

к. держ. упр., Єдинак Тетяна Сергіївна

доцент кафедри обліку, аудиту та економічно аналізу

Університету митної справи та фінансів

Андрієнко Любов Григорівна

студентка факультету економіки

і менеджменту Університету митної справи та фінансів

(м. Дніпропетровськ)

ПРОБЛЕМИ МИТНОГО ПОСТАУДИТУ ЗАНИЖЕННЯ МИТНОЇ ВАРТОСТІ ІМПОРТОВАНИХ ТОВАРІВ

За умови значної залежності України від імпорту товарів виникає проблема одночасного поповнення державного бюджету за рахунок митних платежів, а також захисту національного товаровиробника та забезпечення економічної безпеки держави в цілому. Одним із способів незаконного зменшення податкового навантаження при імпорті товарів є подання під час митного оформлення товарів суб'єктами ЗЕД документів із заниженою митною вартістю вантажу.

Тому до пріоритетних завдань органів Державної фіскальної служби України належить ефективний контроль митної вартості товарів з метою забезпечення повного і своєчасного надходження до бюджету належних сум митних платежів, а також захисту економічних інтересів вітчизняних виробників від недостовірного декларування митної вартості імпортованих товарів.

Згідно ст. 49 Митного кодексу України від 13.03.2012 р. № 4495-VI митною вартістю товарів, які переміщуються через митний кордон України, є вартість товарів, що використовується для митних цілей, яка базується на ціні, що фактично сплачена або підлягає сплаті за ці товари [1].

Правильність декларування митної вартості імпортованих товарів може бути перевірена як безпосередньо під час їх митного оформлення, так і після його закінчення шляхом здійснення митного постаудиту.

Найчастіше заниження митної вартості товарів відбувається шляхом:

- використання «подвійних» інвойсів. Сутність проблеми полягає в тому, що за домовленістю двох сторін закордонний контрагент виготовляє два інвойси на один і той самий товар - перший екземпляр (зі справжньою ціною товару) надається українському партнеру та подається на митницю країни відправника товару. Другий інвойс (зі зменшеною вартістю), подається в митницю для оформлення товарів на території України;
- недостовірної класифікації товарів за УКТЗЕД;
- недостовірного зазначення країни походження товарів;

Крім того, окремі аспекти комерційних операцій можуть містити ознаки потенційного шахрайства з митною вартістю, а саме: низька ціна страхування; невключення або неповне включення до митної вартості комісійних і брокерських витрат, роялті, ліцензійних платежів тощо; невідповідні розміри витрат за транспортування; бартерні операції та ін.

Тому під час митного пост аудиту правильності визначення задекларованої митної вартості товарів необхідно перевірити:

– обґрунтованість і реальність контрактної вартості, яка лежить в основі визначення митної вартості;

– правомірність застосування того чи іншого методу визначення митної вартості;

– правильність формування митної вартості залежно від умов поставок Incoterms. При цьому особливу увагу потрібно звернути на обсяг транспортних витрат, вартість страхування, навантажувально-розвантажувальних робіт та інших витрат;

– відповідність означеної ціни одиниці товару з урахуванням якості товару та країни-виробника;

– правильність оформлення товаросупровідних документів та відповідність інформації про контрактну вартість у них;

– факти включення до митної вартості комісійних і брокерських витрат, роялті та ліцензійних платежів, а також розміри цих складових, заявлених під час митного оформлення й відображених у бухгалтерському обліку та звітності суб'єкта ЗЕД, тощо.

Якщо під час перевірки виникають сумніви щодо задекларованої митної вартості, то відповідно до Митного кодексу України органи Державної фіскальної служби мають право звертатися до органів інших країн із запитом щодо надання відомостей, необхідних для підтвердження достовірності заявленої митної вартості. Так, у практиці митного пост аудиту нерідко викриваються схеми, які використовують суб'єкти ЗЕД з метою зниження митної вартості імпортованих товарів в 3-4 рази - у митні декларації вносяться недостовірні дані про те, що товари ввозяться в Україну на підставі контрактів, укладених з їх китайськими виробниками. За результатами перевірок юридичні особи, зазначені у митних деклараціях вітчизняних імпортерів в якості виробників і продавців товарів, насправді не є ні їх виробниками, ні фактичними відправниками. Фактурна і митна вартість товарів не відповідають ціні, що була фактично сплачена або підлягає сплаті за товари.

Таким чином, велика ризикомісткість зовнішньоторговельних операцій, особливо що стосується визначення митної вартості як бази оподаткування, вказує на необхідність подальшого розвитку системи контролю митної вартості після моменту митного оформлення товарів - митного поста аудиту.

Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. № 4495-VI.

УДК657.56

к.ф-м.н., Пошивалова Олена Володимирівна

доцент кафедри статистики, обліку та економічної

інформатики, науковий керівник

Шевченко Катерина Вікторівна

студентки Дніпропетровського національного університету

імені Олеся Гончара (м. Дніпропетровськ)

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ БАЗАМИ ДАНИХ ORACLE, ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НА УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

В умовах інтенсивного розвитку бізнесу в Україні зростає необхідність впровадження і застосування сучасних систем автоматизації та управління підприємствами. На сьогодні, комплексна автоматизація підприємства на базі систем автоматизації управління класу ERP (Enterprise Resource Planning System) є одним із найефективніших способів систематизації роботи ключових процесів бізнесу, централізованого управління зовнішніми і внутрішніми ресурсами підприємства, підвищення прозорості та прибутковості роботи компанії.

У період бурхливого зростання економіки ця тема є досить актуальною, тому що технологічні та управлінські процеси стають все більш здійсненими. З цієї причини системи автоматизації управління бізнесом також повинні постійно розвиватися, не відстаючи від загального прогресу.

Концепція ERP (Enterprise Resource Planning) – це планування ресурсів підприємства, полегшує узгоджену роботу різних підсистем виробничо-збутової системи, зменшує кількість помилок, усуває зайві операції, прогнозує й планує можливості системи, дає істотне зниження вартості й поліпшення бізнес-процесів на підприємстві [1]. Тому виробники, що сподіваються на процвітання в умовах сучасної конкуренції й кризових явищ, повинні наполегливо застосовувати ERP методологію для того, щоб не відстати в ефективності виробництва та збуту від своїх конкурентів.

У результаті розвитку зазначених алгоритмів і була розроблена концепція ERP, а також її програмне втілення – системи ERP-класу.

Системи ERP призначені для управління фінансовою й господарською діяльністю підприємств. Це «верхній рівень» в ієрархії систем управління підприємством, що зачіпає ключові аспекти його виробничої й комерційної діяльності, такі як виробництво, планування, фінанси й бухгалтерія, матеріально-технічне постачання й керування кадрами, збут, управління запасами, ведення замовлень на виготовлення (поставку) продукції та надання послуг. Крім всього іншого, такі системи створюються з метою надання керівництву інформації для прийняття управлінських рішень, а також для створення інфраструктури електронного обміну даними підприємства з постачальниками та споживачами [2].

Серед західних розробок програмних типів корпоративних інформаційних систем найбільш відомими є: Baan ERP, Oracle Application Aхapta 4.0, SyteLine, mySAP Business Suite, Maconomy, MFG/ PRO, Microsoft Dynamics AX/NAV, iScala, Oracle E-Business Suite та ін. Ці корпоративні системи мають високу надійність при використанні (імовірність програмних збоїв, помилок та несанкціонованого доступу до конфіденційних даних практично дорівнює

нулю), при впровадженні програмних продуктів надається можливість кваліфікованого сервісного обслуговування та автоматичного оновлення програмного продукту через Інтернет-мережу.

Крім світових лідерів є розробники ERP-систем, які мають багаторічний досвід і орієнтуються на середні підприємства, наприклад, "MFG/PRO" корпорації QAD (США), "1С: Предприятие 8.0 Управление производственным предприятием" компанії 1С (Росія) та інші (табл.1)[3]. Вони позиціонують власні розробки, як повноцінні системи управління підприємством, в яких поєднуються стандарти ERP з відносно доступною ціною. Перевагами є можливість одночасного впровадження всіх модулів і як наслідок зменшення терміну і вартості впровадження, а також можливість доопрацювання системи під конкретні вимоги підприємства. Недоліком є обмежений набір функціональних можливостей, тому ці системи можуть бути рекомендовані як перший етап автоматизації процесів управління на підприємстві.

Таблиця 1

Окремі ERP-системи на українському ринку

Програмні продукти	Розроблювач	Постачальник / консультант
SAP/R3, MySAP All-in-One	SAP AG, Німеччина	Корпорація «Інком»
Oracle E-Business Suite	Oracle, США	ТОВ «Борлас Україна», InnoWare
Oracle - JD Edwards EnterpriseOne	PeopleSoft (належить Oracle), США	Robertson & Blums Corporation
Microsoft Business Solutions - Ахapta, Microsoft Business Solutions - Navision	Microsoft, США	IDM, InnoWare
«Галактика»	«Галактика», Росія	Представництво в Україні
«ІТ-підприємство»	НВП «Інформаційні технології», Україна	НВП «Інформаційні технології»
«ІС ПРО»	ТОВ «Інтелект-Сервіс», Україна	«Інтелект-Сервіс»
1С: Підприємство 8.0	1С, Росія	Ряд компаній
FinExpert	IDM, Україна	IDM
GrossBee XXI	НПФ GrossBee, Україна	НПФ GrossBee
Парус-Підприємство	Парус, Росія	Представництво в Україні

Одним із основних конкурентів на світовому та українському ринках є Oracle Corporation (США) з системою Oracle E-Business Suite. Вона має досить

сильні позиції у галузях, де стандарти бізнес-процесів аналогічні в усьому світі (телекомунікації, банки, хімічна і металургійна промисловість), це зменшує витрати на впровадження і обслуговування системи. Конкурентні переваги цієї ERP-системи повністю реалізуються при впровадженні на нових підприємствах, де формується система управління. Основним недоліком є відсутність чіткої відпрацьованої системи підтримки впроваджених ERP-систем[4].

Oracle E-Business Suite - повний інтегрований комплекс додатків для електронного бізнесу, що працює в рамках локальної мережі Інтранет і глобальної мережі Інтернет. Комплекс включає в себе повний набір рішень, необхідних для автоматизації управління сучасним підприємством.

Oracle E-Business Suite дозволяє на єдиній платформі вирішувати широкий спектр завдань:

- Управління ефективністю підприємства на основі системи корпоративних показників;
- Бюджетування і консолідація;
- Облік і звітність;
- Керування виробництвом;
- Управління запасами і ланцюжками поставок;
- Управління персоналом;
- Управління якістю;
- Керування продажами.

Пакет бізнес-додатків Oracle E-Business Suite включає в себе більше 150 інтегрованих програмних модулів, що дозволяють підприємству вирішувати бізнес-завдання в галузі управління виробництвом, фінансами, матеріально-технічним постачанням, запасами і збутом, маркетингом і продажами, взаємодією з постачальниками і відносинами з покупцями, а також ефективно будувати кадрову політику, управлінський облік і проводити операції через електронні торгові майданчики.

Вартість впровадження ERP-системи часто прирівнюється до вартості ліцензій на систему або навіть в кілька разів перевищує її. В середньому вартість ERP системи становить 8,5 млн. USD, а розробка проекту займає близько 20 місяців. Вартість впровадження ERP, виходячи з розміру організації і складності системи, становить від 20 тис. USD до декількох мільйонів USD. У цю суму входять ліцензії на програмне забезпечення, послуги з впровадження, навчання та супроводу системи на етапі її запуску в експлуатацію. Точну вартість ERP-проекту назвати практично неможливо.

Отже, сьогодні на вітчизняному ринку ERP- і наближених до них систем присутні українські, російські і західні продукти. Західні (SAP, Oracle, Microsoft, IFS) і російські («1С», «Вітрило», «Галактика») розробники в основному працюють через торгових партнерів. Українські розробники пропонують свої програмні продукти самостійно. Всього на ринку представлено кілька десятків систем класу ERP.

Недоліками цих програмних розробок є потреба у встановленні значної кількості додаткових засобів управління (зокрема, інструментів управління електронним документообігом та ін.), висока вартість впровадження та обслуговування, складні. Програмні продукти Oracle E-Business Suite дуже важко адаптувати до законодавства України. Не зважаючи на це останнім часом більшість великі компанії зі значною кількістю одночасно працюючих користувачів все ж таки переходять на новий рівень розвитку, а саме системи ERP-класу.

Список використаних джерел:

1. О'Лири Дэниел. ERP системы. Современное планирование и управление ресурсами предприятия / Дэниел О'Лири. – М. : “Вершина”, 2004. – 272 с.
2. Гамалій В.Ф. Проблеми впровадження інформаційних систем управління підприємствами ERP-класу в навчальний процес / В.Ф. Гамалій // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. Економічні науки. – 2010. – Вип. 18 ч. II. – С. 3-8.

3. Краївська І.А. Використання інформаційних технологій в управління підприємством і бухгалтерії / І.А.Краївська // Научно-технический сборник. – 2007. – № 77. – С. 346-350.

4. Бенько М.М. Інформаційні системи і технології в бухгалтерському обліку: монографія / М.М. Бенько. – К.: КНТЕУ, 2010. – 335 с.

5. Саньоцька Н. Вдосконалення облікового процесу за умов використання інформаційних технологій [Електронний ресурс] / Неля Саньоцька. — Режим доступу : http://www.library.tane.edu.ua/images/nauk_vydannya/59.pdf.

УДК 311.312:330.322.3:37

к.е.н., Яровенко Тетяна Сергіївна

докторант, доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

ОБЛІКОВО-ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

У законодавчих актах, які регулюють функціонування та розвиток галузі освіти в Україні [1, 2, 3], наголошується на необхідності проведення систематичного освітнього моніторингу задля підвищення ефективності управлінських рішень та результативності державної освітньої політики, обґрунтування необхідності та наслідків впровадження освітніх реформ.

Відповідно до «Концепції розвитку державної статистики підприємств України» [4] та «Концепції статистики послуг» [5] відбувається гармонізація національної системи статистики з міжнародними стандартами.

Позитивним моментом є те, що вона містить деякі показники, що вже використовуються суб'єктами освіти для аналізу й прийняття управлінських рішень. Крім того, вона національна система статистики є відкритою та

підлягає зміні відповідно до стратегічних пріоритетів.

Особливо актуальним в умовах сьогодення є підвищення об'єктивності та надійності інформації про результати інвестиційної діяльності у національній освітній сфері.

Національна статистика займає провідне місце в комплексній системі моніторингу інвестиційного розвитку сфери освіти України, цілями якого є: формування загальнодоступної інформації задля забезпечення потреб освітніх установ, інвесторів, органів управління освітою й громадськості; інформаційно-аналітична підтримка реформування освітньої сфери, адекватне відображення її стану та розвитку.

Сучасний моніторинг освітнього інвестування повинен базуватися на підставі ґрунтовного аналізу результатів її функціонування, проведеного за певними показниками інвестиційного розвитку, які адекватно і повно відображають національні та світові тенденції. Система статистичних показників функціонування сфери освіти за роки незалежності України не набула сучасних рис, адже вона заснована на підходах часів планової економіки, де ця сфера не розглядалася, як ринкова, а поняття «освітні інвестиції» не використовувалось.

Існуюча система статистичного моніторингу інвестиційних процесів в освіті є простим набором даних, які характеризують кількісні аспекти за кількома різними напрямками. У ній відсутні узагальнюючі синтетичні показники, на підставі яких можна було би робити висновки про ефективність реалізації інвестиційної освітньої політики та інвестиційних проектів у сфері освіти. Крім того вона характеризується недостатністю даних, які збирають та оприлюднюють органи статистики; відсутністю висвітлення у повному обсязі руху інвестиційних потоків на різних рівнях та їх перерозподілу, що значно звужує аналітичні можливості звітності. Сучасне становище статистики освітніх інвестицій характеризується, з одного боку, значною частиною інформації, яка залишається не запитаною, а іншого – дефіцитом інформації, яка необхідна для ефективного управління інвестиціями та регулювання ринку

освітніх послуг. Поза статистичною звітністю залишається інформація про реальні інвестиційні проекти у сфері освіти, обсяги інвестованих коштів, ефективність інвестицій, прибуток інвестора, тощо.

Це пов'язано з тим, що існуюча статистична звітність не передбачає облік «освітніх інвестицій», як статистичної категорії.

Національна статистика освіти повинна забезпечує потреби міжнародного та національного моніторингу розвитку цієї галузі, але аспект інвестиційного забезпечення освіти поки не знаходить в ній свого відображення. У вітчизняній статистиці освітніх інвестицій, незважаючи на певні зрушення у цьому напрямі, недостатньо повною використовуються міжнародні статистичні підходи щодо класифікації, методологічних підходів, принципів збирання даних. Отже необхідна для іноземних інвесторів, які бажають вкласти кошти у сферу освіти України, інформація не відповідає сучасним вимогам. Такий стан речей обумовлює низьку інвестиційну активність з боку іноземних інвесторів: їх чисельність є обмеженою, а обсяги іноземних інвестицій у національну сферу освіти є мізерними.

Не узгодження статистичного моніторингу освітнього інвестування з міжнародними показниками, що не дозволяє: оцінити результати інвестиційного розвитку системи освіти України з точки зору міжнародних стандартів; визначити інвестиційну привабливість національної сфери освіти та її місце на світовому інвестиційному ринку; врахувати міжнародні зобов'язання України в зв'язку з її участю в міжнародних організаціях та освітніх проектах.

Існуючі аналітичні огляди на рівні Уряду України та органів державного управління освітою не містять повноцінної системи показників інвестиційного розвитку освіти, що не дає змогу повно та системно проілюструвати хід реформ та динаміку змін, які вони викликають. Зміст фінансового блоку статистики освіти не відображує інвестиційну діяльність та вимагає більшого наповнення та деталізації із оприлюдненням результатів.

Така ситуація є наслідком наступних причин: відсутністю методики (показників і критеріїв) дослідження інвестиційного розвитку національної

освітньої галузі; недосконалістю існуючої системи статистики фінансового забезпечення інвестиційної діяльності освітніх установ; відсутністю постійного моніторингу освітніх інвестицій на всіх рівнях системи освіти; відсутність оприлюднення результатів аналітичних моніторингів, які виявляють недоліки інвестиційного забезпечення освіти її прибутковість, інвестиційну привабливість.

Інформація, яка міститься в адміністративній звітності освітніх установ та офіційних статистичних джерел, не дає змоги провести повноцінний аналіз інвестиційної діяльності, визначити основні її тенденції, проблеми та спрогнозувати подальший інвестиційний розвиток системи освіти. Як наслідок, вона не використовується для поточного планування інвестицій на рівні освітніх установ, сфери освіти в цілому та її рівнів. Управління інвестиційною діяльністю освітніх установ здійснюється на інтуїтивному рівні без використання сучасних методів й статистичного забезпечення, наслідком чого є недосягнення очікуваних результатів інвестиційного розвитку освіти і держави.

Неузгодженість статистичного моніторингу освітнього інвестування з міжнародними показниками не дозволяє оцінити результати інвестиційного розвитку системи освіти України з точки зору міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Про Національну доктрину розвитку освіти : Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 347/2002 (зі змінами і доповненнями) [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2002. – №16. – С. 11. – ст. 860. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002>
2. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року : Указ Президента України від 25.06.2013р. №344 / [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2013. – № 50. – С. 18. – ст. 1783. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
3. Про Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI століття)

: Постанова Кабінету міністрів України від 03.11.1993 р. N 896 / [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=896-93-%EF>

4. Концепція розвитку державної статистики підприємств України : Наказ Державного комітету статистики України від 28.12.07 р. № 478 / [Електронний ресурс] // Сайт Держкомстату України. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/norm_doc/2007/478/478_2007.htm

5. Концепції статистики послуг: Наказ Державного комітету статистики України 19.01.2001 №54 / [Електронний ресурс] // Сайт Держкомстату України. – Режим доступу: https://ukrstat.org/uk/metaopus/2014/0111002_2014.htm

УДК657.43

к.е.н., **Бєлозерцев Василь Сергійович**

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Василенко Надія Сергіївна

студентка Дніпропетровського національного університету

імені Олесь Гончара

ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ І АУДИТУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Сьогодні здійснюються значні зміни в системі управління підприємствами, які зумовлені ринковими перетвореннями в економіці України. Перед керівниками підприємств виникає необхідність прогнозування, оцінки ризиків і створення ефективної системи управління. Жодна організація, незалежно від галузевої приналежності і форм власності, неспроможна функціонувати без ведення бухгалтерського обліку. Саме облікові дані забезпечують керівний состав підприємства повною інформацією про майновий і фінансовий стан.

Синтетична і аналітична інформація про стан і надходження матеріальних, трудових ресурсів, про результативність інвестиційної та кредитної політики, про витрати та ефективність виробництва, дозволяє управляти господарською діяльністю та контролювати виконання планів прибутку, розробляти довгострокові плани розвитку тощо.

У бухгалтерському обліку засоби праці виділено в окремий об'єкт обліку, який називається основними засобами підприємства.

Основні засоби відіграють важливу роль в обліку будь-якого господарюючого суб'єкта, оскільки вони становлять найбільшу питому вагу у структурі активів підприємств. Усі основні засоби, без винятку, мають певний строк корисного використання, тому всі підприємства мають справу із особливостями визначення строку їх корисного використання.

На даний час строк корисної експлуатації об'єкта основних засобів визначається суб'єктами господарювання самостійно виходячи з власних міркувань. У зв'язку з цим виникає значний рівень суб'єктивізму при здійсненні такої оцінки. Законодавчо - нормативні акти, що регулюють ведення обліку основних засобів на підприємстві містять критерії та алгоритм визначення строку використання основних засобів.

Ефективність використання основних засобів залежить від організації своєчасного одержання надійної і повної обліково – економічної інформації. У цьому зв'язку зростає роль та значення обліку як однієї з найважливіших функцій управління.

Облік основних засобів повинен здійснюватися відповідно до умов чинного законодавства.

Облік основних засобів на підприємствах складається з таких частин:

- 1) введення в експлуатацію об'єктів основних засобів;
- 2) поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів;
- 3) ліквідації об'єктів основних засобів;
- 4) нарахування амортизації основних засобів.

Організація обліку основних засобів повинна бути цілісною, єдиною системою взаємопов'язаних, взаємоузгоджених способів і методів обліку, які охоплюють комплекс облікових процедур з виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації, тому основними шляхами її удосконалення можна вважати наступні:

- вибір оптимальної за складом та обсягом облікової інформації, яка забезпечить реалізацію завдань, поставлених перед обліком основних засобів;

- розробка та запровадження удосконалених форм носіїв облікової інформації, найбільш адаптованих до структури, змісту та характеру інформації;

- розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволять зменшити затратами трудових, матеріальних та фінансових ресурсів;

Основні засоби виступають важливою складовою матеріально -технічної бази підприємств, а тому проведення аудиту даних активів - надзвичайно важливе і складне завдання. На відміну від бухгалтерського обліку і внутрішнього контролю, які здійснюються у межах підприємства його працівники, зовнішній аудит є контрольною діяльністю, яку здійснюють на підприємстві незалежні суб'єкти господарювання — аудитори.

Документальне оформлення аудиторської перевірки регламентує Міжнародний стандарт № 230 "Документація". У цьому нормативі викладено приблизний зміст і порядок оформлення та зберігання робочої документації аудитора. Робочі документи — це записи, за допомогою яких аудитор фіксує проведені процедури перевірки, тести, отриману інформацію і відповідні висновки, які здійснюються під час проведення аудиторської перевірки.

У робочу документацію включається інформація, яка, на думку аудитора, є важливою для того, щоб правильно виконати аудиторську перевірку, і яка має підтвердити висновки та пропозиції в аудиторському висновку.

Реалізація вище наведених дій дасть змогу удосконалити організацію та методику обліку, аудиту та аналізу основних засобів, підвищити

інформативність носіїв облікової інформації і, як наслідок, надасть змогу прогнозувати ефективність їх використання на підприємстві .

Таким чином, удосконалення теоретичних і практичних засад організації обліку основних засобів повинне здійснюватись у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання. Основними шляхами удосконалення організації обліку основних засобів є раціоналізація як кожної форми документів і реєстрів обліку, так і методів, і способів збирання, обробки і узагальнення облікової інформації, адаптованих до сучасних умов.

Список використаної літератури

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 “Основні засоби”: Наказ Міністерства фінансів України від 27.04.2000р.
2. Бондар О. Проблеми визнання основних засобів у бухгалтерському та податковому обліку // Бухгалтерський облік і аудит. – 2004.
3. Городянська Л.В. Особливості нарахування і використання амортизації в обліково-аналітичній та податковій системах // Актуальні проблеми економіки. — 2006

к.е.н., **Бондаренко Наталя Миколаївна**

доцент кафедри статистики, обліку та економічної

інформатики, науковий керівник

Кислиця Крістіна Валеріївна

студентка Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКОВОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ВИПЛАТ ПРАЦІВНИКАМ

Бухгалтерський облік на підприємстві починається з розробки облікової політики. Її значення полягає в упорядкуванні облікового процесу та лібералізації обліку на підприємстві, формуванні методики обліку окремих об'єктів, фактів та результатів діяльності підприємства на основі загальноприйнятих принципів та правил, забезпеченні порівнянності облікових даних, наданні обліку планомірності та послідовності, підвищенні ефективності організації обліку.

Елементи облікової політики повинні вибиратися свідомо, зважаючи на можливості їх застосування до конкретних об'єктів, з урахуванням їх недоліків і переваг, особливостей діяльності підприємства.

Оплата праці виступає одним з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку кожного суб'єкта господарювання і має вплив на собівартість готової продукції. Бухгалтерський облік повинен не тільки відображати дотримання особистих інтересів працівників, але і оподаткування: сплату єдиного соціального внеску, податку з доходів фізичних осіб, військового збору.

На формування облікової політики здійснюють вплив ряд факторів, які за сферою охоплення системи обліку необхідно виокремити у дві групи: загальні і спеціальні. До групи загальних факторів відносяться фактори, які здійснюють свій вплив на усю систему обліку, а до спеціальних – ті, які впливають на

окремий об'єкт обліку (оплата праці). У свою чергу, загальні фактори по відношенню до суб'єкта господарювання необхідно класифікувати на зовнішні та внутрішні. Зовнішні фактори – це фактори, які не залежать від діяльності суб'єкта господарювання (законодавство країни, положення на ринку товарів і послуг, рівень інфляції, глобалізаційні процеси та ін.), а внутрішні – ті, які зумовлені особливостями його діяльності (форма власності підприємства, його розмір та місцезнаходження, галузева приналежність, організація системи обліку, технологія обробки облікової інформації, методи калькулювання собівартості тощо).

До зовнішніх спеціальних (об'єкт обліку – оплата праці) факторів відносяться нормативно-правове та договірне (колективне та індивідуальне) регулювання оплати праці. До внутрішніх спеціальних факторів відноситься організація оплати праці на підприємстві. Як відомо, організація оплати праці базується на трьох елементах: нормуванні праці, її тарифікації, а також на системах і формах оплати праці. При цьому нормування праці дозволяє дати кількісну оцінку праці, тарифікація – якісну, а системи і форми показують порядок нарахування заробітної плати.

Нормування праці – складова частина управління виробництвом і включає в себе визначення необхідних витрат праці на виготовлення одиниці виробу чи виконання заданого об'єму роботи в даних організаційно-технічних умовах і встановлення на цій основі норм праці. Його мета полягає в тому, щоб на основі впровадження нової техніки, удосконалення організації виробництва і праці, поліпшення її умов зменшити витрати на випуск продукції, підвищити продуктивність праці, яка є важливою умовою розширення виробництва і зростання реальних доходів працівників. Нормування праці дозволяє встановити в процесі виробництва відхилення фактичних витрат праці від норм праці, їх причини, попереджувати невиробничі витрати. Відповідно до виконання цих норм нараховують заробітну плату.

Наступним елементом організації оплати праці на підприємстві є тарифна система оплати праці, яка являє собою систему диференціації праці за рядом

ознак (складність, відповідальність, інтенсивність, умови праці тощо) з врахуванням кваліфікації працівника і фінансових можливостей працедавця. Її метою є забезпечення єдності міри праці і її оплати. Аналіз тарифної системи оплати свідчить, що вона враховує не всі важливі характеристики праці. Цю функцію виконує надтарифна частина заробітної плати, яку за функціональним призначенням можна класифікувати на стимулюючі (надбавки, премії) і компенсаційні (доплати, компенсації) виплати.

Системи оплати праці відображають способи встановлення залежності розміру заробітної плати працівника від кількості і якості витраченої ним праці з допомогою сукупності показників, які відображають результати праці і фактично витрачений час. В сучасних умовах господарювання на підприємствах застосовуються дві основні системи оплати праці: почасова (мірою праці є відпрацьований час) і відрядна (праця, яка оплачується виходячи з обсягу виконаних робіт з врахуванням складності і умов праці). Основна відмінність між цими системами полягає у способі обліку витрат праці: при почасовій ведеться облік відпрацьованого часу, а при відрядній – облік виготовленої продукції відповідної якості або облік виконаних працівником операцій.

Основним завданням облікової політики є забезпечення організації бухгалтерського обліку на підприємстві як цілісної системи, яка повинна охоплювати всі аспекти облікового процесу – організаційний, методичний і технічний [1] (табл. 1). З таблиці 1 випливає, що організаційна складова облікової політики в частині оплати праці повинна врегульовувати основні питання щодо визначення відповідальних осіб з ведення бухгалтерського обліку оплати праці, що забезпечить функціональність обов'язків працівників бухгалтерської служби. Методична складова повинна передбачати основні прийоми та методи бухгалтерського обліку оплати праці. Технічна складова облікової політики щодо оплати праці повинна містити наступні питання: визначення первинних документів щодо оплати праці; встановлення форм внутрішньої звітності щодо оплати праці; порядок складання і строки подання

внутрішньої бухгалтерської звітності про показники оплати праці; інформаційне та програмне забезпечення ведення бухгалтерського обліку оплати праці.

Таблиця 1.

Складові облікової політики оплати праці

Організаційна	Методична	Технічна
<ul style="list-style-type: none"> – встановлення режиму роботи; – перелік осіб, відповідальних за ведення обліку оплати праці та їх посадові інструкції; – зміни в організації праці; – перелік центрів витрат та сфер відповідальності; – комерційна таємниця та порядок її захисту; – система внутрішнього контролю 	<ul style="list-style-type: none"> – системи і форми оплати праці, що застосовуються на підприємстві; – перелік робіт, які підлягають нормуванню; – порядок визнання нарахованої суми виплат за поточними зобов'язаннями; – порядок нарахування виплат за невідпрацьований час, премій та інших заохочувальних виплат; – варіант обліку витрат використанням рахунків всіх класів (0-9); – з використанням рахунків всіх класів, крім рахунків класу 8 «Витрати за елементами» (або класу 9 «Витрати діяльності»); – перелік об'єктів витрат та об'єктів калькулювання. 	<ul style="list-style-type: none"> – робочий план рахунків в розрізі центрів витрат та центрів відповідальності; – форми первинних документів по розрахунках з оплати праці; – облікові регістри; – строк подання первинних документів з обліку праці та її оплати до бухгалтерії підприємства; – технологія та порядок обробки облікової інформації; – склад, порядок і строки подання внутрішньої звітності; – порядок проведення інвентаризації зобов'язань з оплати праці.

Отже, підводячи підсумок вищевикладеного вважаємо, щоповне розкриття інформації щодо оплати праці у наказі про облікову політику дозволить усім зацікавленим користувачам упевнитись, що звітність підприємства містить достовірну інформацію, яка відповідає обраним обліковим принципам, реально відображає фінансове становище і результати діяльності підприємства.

Список використаних джерел

1. Щирба М.Т. Генезис облікової політики / М.Т. Щирба // Соколовские чтения в Житомире: наследие и развитие идей великого ученого: сборник тезисов научной интернет-конференции, посвященной памяти

Заслуженого професора Житомирського державного технологічного університету Я.В. Соколова. – Житомир: ЖГТУ, 2011. – 164 с.

УДК 657.01: 657.422.1

к.е.н., Белозерцев Василь Сергійович

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Гузь Вікторія Сергіївна

студентка Дніпропетровського національного університету ім. О. Гончара

(м. Дніпропетровськ)

МЕТОДИ ОЦІНКИ ВИБУТЯ ЗАПАСІВ НА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

Запаси є найважливішою частиною оборотних активів підприємства і займають особливе місце у складі майна та велику частку у структурі витрат підприємства. Як зазначено в П(С) БО 9 «Запаси», запаси визнаються активом, якщо існує імовірність того, що підприємство отримає в майбутньому економічні вигоди, пов'язані з їх використанням, та їх вартість може бути достовірно визначена.[2] Важливою передумовою організації обліку цього об'єкта є оцінка запасів, яка впливає на точність фінансових результатів.

Відповідно до вимог П(С) БО 9 «Запаси» оцінка запасів здійснюється в трьох випадках: при надходженні, при вибутті та на дату складання звітності (на дату балансу).

Важливе значення має й оцінка запасів при їх вибутті, бо це впливає на фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання. Оцінка запасів здійснюється за одним з методів, передбачених П(С)БО 9 «Запаси» [2]:

- ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів;
- середньозваженої собівартості;

- собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО);
- нормативних затрат;
- ціни продажу.

Велику роль при виборі методу оцінки вибуття запасів відіграє галузь діяльності підприємства. Розглянемо застосування окремих методів на прикладі сільськогосподарського підприємства.

Сільськогосподарське виробництво пов'язане з технологічними, речовими та організаційними і біологічними факторами та кліматичними умовами. Вплив природних умов на виробничий процес зумовлює сезонність сільськогосподарського виробництва, нерівномірність використання робочої сили та сільськогосподарської техніки.

Зима – сезон застою, у цей період відбувається списання тільки тих запасів, які пов'язані з адміністративною діяльністю. Виробничий цикл і безперервне списання запасів починається з квітня по кінець липня, ґрунт готують для посіву ярих культур. Кінець серпня – вересень дуже напружений період в сільському господарстві, тому що прибирання ярих та посів озимих відбувається в одному періоді. Річний цикл завершується посівом озимини і підприємства починає готувати техніку до зими.

При виборі методу оцінки запасів при їх вибутті слід ознайомитись з сезонними особливостями сільськогосподарського підприємства та проаналізувати стан галузі в цілому.

Метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці продукції згідно П(С)БО 9 «Запаси» застосовується при списанні запасів, які не підлягають заміні іншими запасами, що є на підприємстві, або запасів, які відпускаються для виконання спеціальних замовлень і проектів [2].

Зокрема Домбровська Н.Р. вважає, що метод ідентифікованої собівартості має обмежене застосування по причині розмаїття номенклатури та великої кількості однакових запасів, а також для більшості підприємств цей метод неприйнятний через складність і непрактичність відслідковування

придбання та використання конкретних одиниць кожного найменування запасів [1].

Взявши до уваги припущення Домбровської Н.Р «має обмежене застосування по причині розмаїття номенклатури та великої кількості однакових запасів», ми вважаємо, що метод ідентифікованої собівартості відповідної одиниці продукції є не доречний для сільського господарства.

Оцінка за нормативними затратами полягає у застосуванні норм витрат на одиницю продукції (робіт, послуг), які встановлені підприємством з урахуванням нормальних рівнів використання запасів, праці, виробничих потужностей і діючих цін. Для забезпечення максимального наближення нормативних затрат до фактичних норми затрат і ціни повинні регулярно перевірятися у нормативній базі і переглядатися. Оцінка продукції за нормативними затратами коригується до фактичної виробничої собівартості [2].

Можна б було застосувати цей метод в сільському господарстві так як він доречний для сезонності, але якщо враховувати темпи інфляції та не стабільність цін на запаси, то велика ймовірність того, що визначення фінансового результату буде не точним.

Оцінка вибуття за середньозваженою собівартістю характерна для виробничих запасів, що обліковуються на підприємстві за окремими партіями, кожна з яких може відрізнятися ціною придбання чи собівартістю виготовлення.

На думку Степаненко О.І. [3] метод середньозваженої собівартості є простим у застосуванні та досить дієвим для надання інформації в управлінських цілях. Але недоліком можна вважати те, що відбувається усереднення вартості залишків і не приділяється увага останнім за часом надходженням запасам, внаслідок чого, за умов інфляції, підприємство визначає більший прибуток та збільшує обсяг сплаченого податку на прибуток. Ще треба зазначити, що використання даного методу за умов щоденного надходження та використання виробничих запасів у великих обсягах може бути

дещо неефективним та досить трудомістким, якщо облік ведеться без використання спеціалізованих облікових систем.

Оцінка запасів за методом ФІФО базується на припущенні, що одиниці запасів, які надійшли(придбані, вироблені) першими, відпускаються (продаються) також першими [2]. В результаті застосування методу ФІФО, вартість запасів на кінець звітної періоду є наближеною до їх поточної ринкової вартості, а собівартість реалізованої продукції при цьому знижується, що в кінцевому підсумку призводить до максимального зростання фінансового результату.

Розглянуті методи оцінки виробничих запасів мають переваги та недоліки. Кожному підприємстві треба відштовхуватися від галузевих особливостей та оперативних цілей. Вибір методу оцінки повинен бути виваженим і продуманим рішенням, з обов'язковим врахуванням діючої системи обліку, оскільки в подальшому це має суттєвий вплив на формування фінансового результату господарюючого суб'єкту.

Список використаних джерел:

- 1) Домбровська Н.Р. Методи оцінки виробничих запасів підприємства при їх використанні згідно національних стандартів / Н.Р. Домбровська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. Інноваційна економіка. — 2011. — № 7 (26). — С.137—142.
- 2) Положення стандарт бухгалтерського обліку 9 «Запаси» затверджено наказом МФУ від 20.10.1999 р. № 246.
- 3) Степаненко О.І. Побудова облікової політики підприємства в частині виробничих запасів / О.І.Степаненко // Кримський економічний вісник. — 2014. — № 1 (08). — С. 206— 210

к.е.н., Харинович-Яворська Діана Октавіанівна

викладач Чернівецьке вище комерційне училище Київського національного торговельно-економічного університету (м. Чернівці)

МОДЕЛІ БЮДЖЕТУВАННЯ В СИСТЕМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Світові стандарти управління суб'єктами господарювання передбачають використання ряду інструментів для нівелювання впливу зовнішніх та внутрішніх ризиків. На етапі планування діяльності суб'єктами господарювання повинні об'єктивно оцінити існуючий стан, розробити прогнози розвитку і поставити цілі на майбутнє, обрати найкращі способи їх досягнення за багатьма критеріями, в тому числі і за критерієм економічної безпеки.

Впровадження суб'єктами господарювання таких інструментів контролю за економічною безпекою, як бюджетування та оцінювання ризиків дасть змогу керівництву виявити недоліки в управлінні, проаналізувати специфічні фактори впливу на ефективність діяльності та виділити відхилення від досягнення стратегічних цілей. При цьому, на підготовчому етапі керівництво підприємства визначає терміни формування бюджетів, перелік відповідальних осіб за їх формування, терміни надання бюджетів для розгляду та затвердження. Формування бюджетів на відповідний період передбачає розроблення, погодження, зведення, затвердження та доведення бюджетів до виконавців.

Зарубіжна практика свідчить про те, що найчастіше для формування бюджетів використовуються моделі стратегічного планування. Зокрема, це “просунуте бюджетування” (Advanced Budgeting) та планування “За рамками бюджетів” (Beyond Budgeting), перевагами яких є точна інформація про хід діяльності підприємства; взаємодія структурних

підрозділів торговельного підприємства; з'ясування відповідності фактичних даних і планових.

Модель “просунуте бюджетування” передбачає розробку бюджетів на основі стратегічних цільових показників. Така модель припускає безперервне складання і коригування бюджетів, уніфікацію форматів, процедур і регламентів та використання сучасного програмного забезпечення, що дозволяє відповідно до зовнішніх змін оцінювати суб'єктами господарювання свою релевантність у найбільш короткі інтервали часу.

Нами пропонується здійснювати бюджетування на основі комплексного підходу, що дозволяє інтегрувати “просунуте бюджетування” в підсистеми комплексного економічного аналізу і внутрішнього контролю. Натомість для забезпечення стійкого розвитку суб'єкта господарювання необхідно використати методику формування бюджетів через планування ланцюжків постачання SCP (Supply Chain Planning) та регулювання параметрів продажів для прогнозування спільної дії фінансового й операційного важелів із урахуванням методу “нульового базису” на основі сценарного підходу. Це передбачає складання бюджетів із оптимальним, базовим, а також песимістичним прогнозами.

Для суб'єктів господарювання характерна певна кількість бюджетів, які підкреслюють особливість їх системи бюджетування. Взаємозв'язок операційних та фінансових бюджетів представлено нами на рис. 1.

Оптимально при формуванні бюджетів здійснити прогнозування на 4-8 кварталів із урахуванням сезонності для різних товарних груп. Для детального розрахунку бюджетів підприємства необхідно передбачити такі бізнес-прогнози: прогноз розрахунків із постачальниками, прогноз складських запасів та комерційних умовно-постійних витрат, прогноз цін, прогноз курсів валют та інфляції, прогноз податкових платежів, прогноз амортизаційних відрахувань, прогноз кредитів банків, прогноз інвестицій.

Задля забезпечення економічної безпеки необхідно проводити

бюджетування на основі принципу декомпозиції операційних та фінансових бюджетів. Згідно зі стратегією підприємства першим розробляється бюджет продажів, у подальшому бюджет закупівель, бюджет надходження грошових коштів, бюджет розрахунків, бюджет товарних запасів, бюджет витрат оплати праці торговельного персоналу, бюджет собівартості реалізованих товарів, бюджет комерційних і управлінських витрат. Такі бюджети трансформують та формалізують кількісні показники у вартісні й характеризують перспективи використання фінансових ресурсів підприємства.

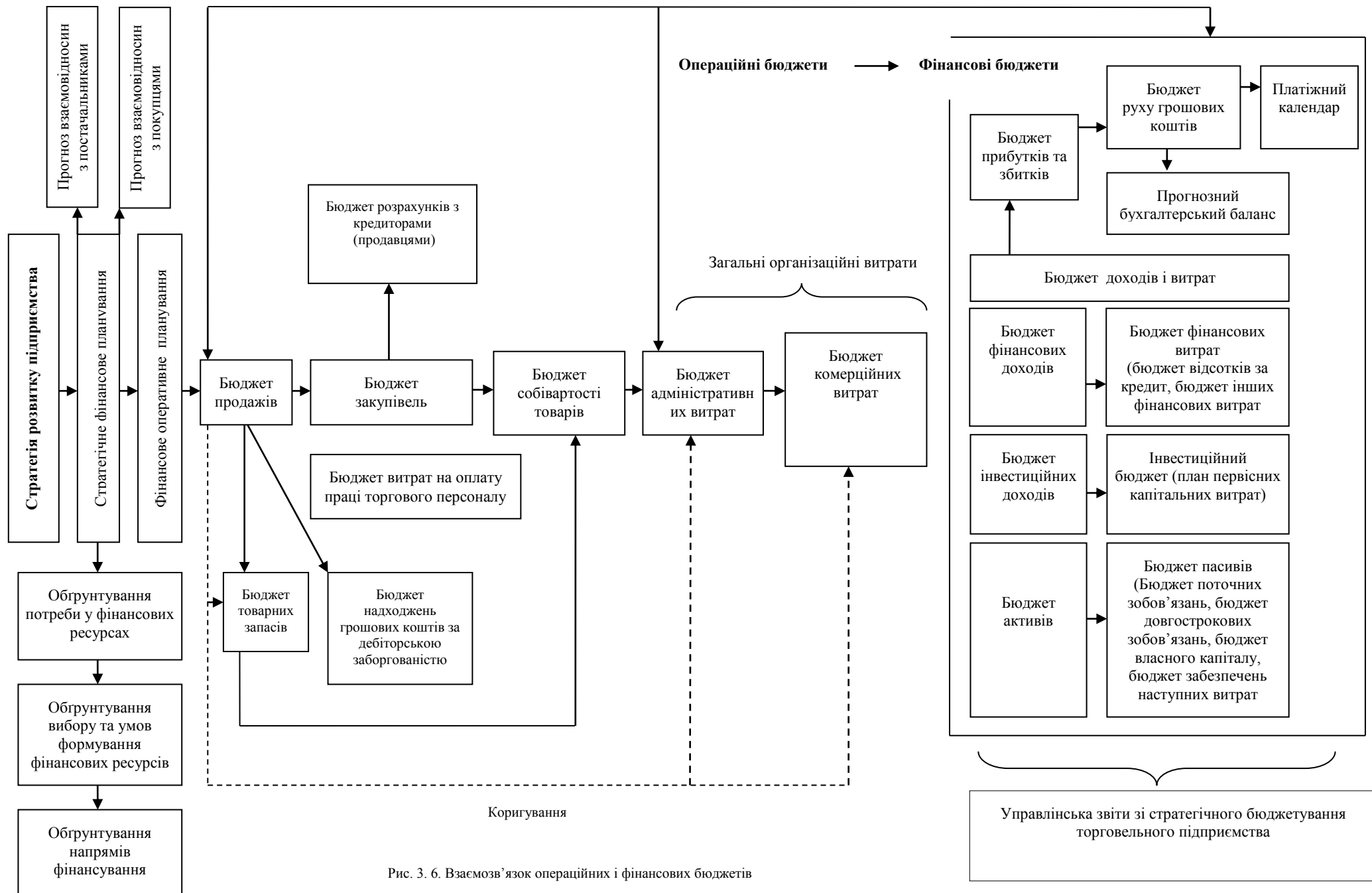

Рис. 3. 6. Взаємозв'язок операційних і фінансових бюджетів

Фінансові бюджети включають бюджет доходів і витрат, бюджети руху грошових коштів (від операційної та фінансової діяльності), прогнозний бухгалтерський баланс. Вони є кінцевими документами та обов'язковими, адже за їх допомогою є можливість порівняти стратегічні цілі з ймовірністю їх досягнення.

На основі контролю виконання бюджетів необхідно відслідкувати відхилення від запланованих показників та виявити їх вплив на досягнення стратегічних цілей у цілому, включно з окремими показниками. В подальшому виникає потреба коригування бюджетів відповідно до засад конкурентної стратегії.

Гнучкість бюджетування відносно стохастичних чинників (зміни рівня інфляції, курсу валют, податкових ставок) дозволяє забезпечити мінімізацію негативного впливу окремих чинників на ефективність операційної та фінансової діяльності підприємства.

У процесі поточної діяльності гнучкий бюджет дає можливість обрати оптимальний обсяг реалізації (песимістичний, реальний чи оптимістичний) і оцінювати фактично досягнуті результати. Якщо в статичному бюджеті дані плануються завчасно, то в гнучкому – коригуються з урахуванням обсягів бізнес-процесів. З метою з'ясування причин виявлених відхилень на основі гнучких бюджетів проводиться аналіз. У системі управління результатами діяльності методика складання гнучких бюджетів слугує більш ефективному використанню наявних ресурсів та забезпечує пошук шляхів мінімізації витрат, оптимізації бізнес-процесів, пов'язаних із діяльністю торговельного підприємства.

Отже, бюджетування в системі забезпечення економічної безпеки повинно здійснюватись за методами та методиками, які відповідають конкурентній стратегії кожного суб'єкта господарювання.

Список використаних джерел:

1. Діяльність торговельних підприємств у конкурентному середовищі: контрольно-аналітичне забезпечення системи управління: монографія / Куцик

П. О., Медвідь Л. Г., Шевчук В. О., Харинович-Яворська Д. О. – Чернівці : Технодрук, 2015. – 372 с.

УДК 657.421.3

Романова Ольга Вікторівна

старший викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Дніпропетровського національного університету

ім. О.Гончара (м. Дніпропетровськ)

**ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВІДОБРАЖЕННЯ
ВИТРАТ НА УТРИМАННЯ І РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ
В ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ**

Фінансова звітність загального призначення традиційно вважається основним інструментом інформаційного забезпечення широкого кола користувачів, і перш за все тих, які не можуть вимагати від суб'єкта господарювання скласти звітність згідно з їхніми інформаційними потребами. Найціннішою в умовах постіндустріальної економіки є затратно-вартісна інформація про людський капітал – головний нематеріальний чинник забезпечення конкурентоспроможності підприємницької діяльності в Україні в умовах глобалізації економіки.

Проведений аналіз форм первинних документів та реєстрів обліку витрат дають підстави стверджувати, що вони не повною мірою забезпечують потреби користувачів релевантною інформацією про витрати на утримання і розвиток персоналу. Записи в реєстрах обліку витрат на виплати працівникам здійснюються безпосередньо з первинних документів зі статистики праці. Для розподілу витрат за напрямками (по рахунках, субрахунках, статтях тощо) можуть застосовуватися аркуші-розшифровки загальної форми, проте уніфікованих реєстрів аналітичного обліку витрат на персонал немає. Розробка

типових форм розрахунків (кошторисів) витрат на утримання та розвиток персоналу дозволить уникнути їх довільного розподілу та значного професійного судження при складанні показників фінансової звітності, надасть обліку витрат більшої управлінської спрямованості.

Основною формою фінансової звітності, де відображуються витрати, яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності є Звіт про фінансові результати (сукупний дохід), в якому сукупні витрати розкриваються постатейно у Розділі І. Фінансові результати за критерієм операційності / неопераційності та за елементами операційних витрат (Розділ ІІІ. Елементи операційних витрат), відповідно до вимог П(С)БО 16. Проведений аналіз витрат дозволив дійти до висновку, що передбачений поділ витрат хоча й характеризує їх відношення до створення продукту, проте не відображає мети і призначення витрат, їх впливу на формування фінансових результатів та участі у створенні вартості підприємства.

Інформація про витрати на утримання і розвиток персоналу в Звіті за формою № 2 не виводиться окремо, вона знаходиться у складі більш загальних статей (виробничих, управлінських, комерційних або інших операційних витрат). Це викликає труднощі при оцінці ефективності (доцільності) здійснених роботодавцями витрат в системі маркетингу персоналу в умовах стрімкого розвитку науково-технічного процесу. Тому в Звіті про фінансові результати слід передбачити окрему статтю «Витрати на людський розвиток».

Доведено, що за економічним і юридичним змістом витрати на розвиток персоналу, що здійснюються для покращення здібностей працівників розуміти та, індивідуально або колективно, впливати на виробниче та соціальне середовище (фінансовий стан), і обумовлені дією договорів (угод, контрактів) можуть бути класифіковані як капіталізовані витрати інвестиційної діяльності та визнані в балансі (звіті про фінансовий стан) у складі нематеріальних персональних активів людського капіталу за справедливою вартістю «виходячи з доходу, який ці активи можуть принести у майбутньому» [2, с. 21] та ризиків.

Проте, витрати на підготовку і перепідготовку кадрів, згідно з п. 9 П(С)БО 8, не визнаються нематеріальним активом, а підлягають відображенню у складі витрат того звітного періоду, в якому вони були здійснені. Але, якщо витрати, пов'язані з оплатою послуг навчальним закладам за навчання працівників, що мали місце протягом поточного або попередніх звітних періодів але, за правилами бухгалтерського обліку, підлягають віднесенню до майбутніх періодів то їх, показують у складі витрат майбутніх періодів (ряд. 1170 ф. № 1) з послідуочим віднесенням до поточних витрат діяльності. До складу статті «Витрати майбутніх періодів» також можуть бути віднесені витрати, пов'язані з оплатою медичним закладам за медичне обслуговування працівників, страховим компаніям, пенсійним фондам за договорами страхування працівників.

Сплачені грошовими коштами витрати на заходи, здійснювані в цілях підвищення ефективності людських ресурсів підприємства, наслідком яких є визнані у балансі персональні (людські) активи у можна класифікувати як рух грошових коштів від інвестиційної діяльності. Інше використання грошових коштів на виплати працівникам за трудовими контрактами (договорами, угодами), включаючи платежі на основі акцій, які на момент набрання чинності прав здійснюються грошовими коштами слід класифікувати як компонент грошових потоків від операційної діяльності.

Витрати, що пов'язані з операціями, за якими, акції, опціони на акції та інші інструменти власного капіталу надаються працівникам в обмін на послугу праці, за прямою вимогою МСФЗ 2 «Платіж на основі акцій», слід визнавати в звіті про фінансовий стан як елемент власного капіталу і оцінювати за справедливою вартістю наданих інструментів власного капіталу і, відповідно, відображуватися в Звіті про власний капітал.

Оцінити якою мірою здійснювалися витрати на людські ресурси, призначені для генерування майбутнього прибутку і майбутніх грошових потоків за допомогою формату звіту про рух грошових коштів, що передбачений НП(С)БО 1 неможливо. Адже, інформація про витрати

підприємства щодо виплат працівникам заробітної плати, допомоги та винагороди (ряд. 3105), сплату єдиного соціального внеску (ряд. 3110), податків і зборів до бюджету, у тому числі податки, що відносяться до витрат на робочу силу (ряд. 3115) та інші платежі, як то оплата вартості проїзду, виплата добових, оплата найму житла тощо (ряд. 3190) в Звіті про рух грошових коштів відображується тільки в розрізі операційної діяльності загальними статтями без врахування мети, з якою вони були здійснені.

На нашу думку, більш широко подавати інформацію про витрати на утримання і розвиток персоналу слід було б у Примітках до річної фінансової звітності, наприклад, у розділі V. Доходи і витрати. «Розкриття інформації про компоненти фінансових результатів діяльності допомагає користувачам зрозуміти досягнуті фінансові результати діяльності та прогнозувати майбутні фінансові результати діяльності» [3].

Таким чином, проблемним питанням обліково-інформаційного забезпечення, яке має суттєвий вплив на ефективність діяльності як окремих суб'єктів господарювання так економіки України в цілому лишається нерелевантне відображення інформації про витрати на утримання і розвиток персоналу, і як наслідок, майже повна відсутність інформації про вартість нематеріальних активів людського капіталу в системі бухгалтерського обліку і фінансової звітності. Найцінніший ресурс, основна конкурентного потенціалу підприємства в постіндустріальній економіці лишається «прихованим» активом, що призводить до порушення базових принципів бухгалтерського обліку. «Це, своєю чергою, потребує трансформації зовнішньої звітності та перегляду базових принципів бухгалтерського обліку» [1, с. 154].

Список використаних джерел:

1. Голов С.Ф. Футурологія бухгалтерського обліку / С.Ф. Голов // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – № 794 (2014). – С. 153 – 158.

2. Легенчук С.Ф. Розвиток теорії і методології бухгалтерського обліку в умовах постіндустріальної економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня докт. екон. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит (за видами економічної діяльності)» / С.Ф. Легенчук. – Житомир, 2011. – 37 с.

3. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). Подання фінансової звітності IASB; Стандарт, Міжнародний документ від 01.01.2012

УДК 631.152

к.е.н., **Бондаренко Наталя Миколаївна**

доцент кафедри статистики, обліку та економічної

інформатики, науковий керівник:

Ковальчук Тетяна Ігорівна

студентка Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

ВПЛИВ ВЛАСНОГО І ПОЗИЧКОВОГО КАПІТАЛУ НА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНІ РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В умовах ринкових трансформацій, в умовах існування різних форм власності в Україні, особливо актуальним стає вивчення питань формування, функціонування і відтворювання підприємницького капіталу. Можливості відновлення підприємницької діяльності і її подальшого розвитку можуть бути реалізовані тільки в тому випадку, якщо власник розумно управляє капіталом, вкладеним в підприємство [1].

Структура капіталу, що використовується підприємством, визначає багато аспектів не тільки фінансової, але і операційної і інвестиційної його діяльності, а також надає активну дію на кінцеві результати цієї діяльності. Вона впливає на коефіцієнт рентабельності активів і власного капіталу, визначає систему коефіцієнтів фінансової стійкості і платоспроможності та формує

співвідношення ступеню прибутковості і ризику в процесі розвитку підприємства. При зміні структури капіталу підприємства спостерігається зміна ринкової вартості підприємства в той чи інший бік, змінюється ціна акцій на ринку.

Структура капіталу робить безпосередній вплив на ухвалення інвестиційних рішень власниками і менеджерами корпорації. Основна мета зміни структури капіталу це підвищення рентабельності капіталу акціонерів та засновників підприємства, залучення позикових засобів з цією метою. Основною задачею, яка стоїть перед управлінням структурою капіталу є визначення оптимального співвідношення позикового та власного капіталу для конкретного підприємства. Залучення позикових засобів – досить поширена практика. З одного боку, це чинник успішного функціонування підприємства, сприяючий швидкому подоланню дефіциту фінансових ресурсів, який свідчить про довіру кредиторів і забезпечує підвищення рентабельності власних засобів. За допомогою залучення позикових коштів підприємство може підвищити коефіцієнт фінансової рентабельності діяльності підприємства, який буде вище показника економічної діяльності підприємства, завдяки цьому економічна рентабельність підприємства не є головним чинником у привабливості бізнесу [2].

З другого боку, підприємство обмінюється фінансовими зобов'язаннями. Залучення позикових засобів широко практикується при агресивній політиці фінансування. Величина і ефективність використання позикових засобів – одна з головних оцінних характеристик ефективності управлінських рішень. Не дивлячись на платність кредиту, його використання забезпечує підвищення рентабельності підприємства. При аналізі ефективності використання власного і позикового капіталу необхідно приділити величезну увагу кредиторській заборгованості: її складу, структурі і динаміці, а також її оборотності. За допомогою розрахунку показника рівня ефекту фінансового важеля фінансові менеджери спроможні вирішувати питання щодо позикових

засобів, розраховувати допустиму ставку кредитування, зменшувати податковий тягар для підприємства.

Таким чином, у виробничо-господарській діяльності необхідно досягти такої структури капіталу підприємства, щоб середньозважена вартість капіталу була мінімальною.

Основною метою формування капіталу є задоволення потреби в придбанні необхідних активів і оптимізації його структури з позиції забезпечення умов ефективного його використання.

Залучаючи позикові кошти, власники підприємства мають можливість контролювати більш значні потоки коштів і реалізувати більш вигідні інвестиційні проекти, незважаючи на те, що частка власного капіталу в загальній вартості джерел коштів може залишатися відносно невеликою.

Орієнтуючи всю діяльність підприємства на приріст власності при одночасному забезпеченні стійкості його фінансового стану, ми маємо справу із системою показників, узагальнюючою характеристикою якої є коефіцієнт забезпеченості власним капіталом.

Розвиток економічного суб'єкта розуміється як процес формування економічного потенціалу. Збільшення економічного потенціалу – це задача комплексна. Вплив на складові економічного потенціалу зокрема, в остаточному підсумку може привести до негативного результату. Наприклад, збільшення запасів сировини і матеріалів з метою розширення виробництва при відсутності відповідних джерел фінансування може привести до погіршення фінансового стану економічного суб'єкта.

Оптимальною структурою капіталу можна вважати таке співвідношення між власним і позиковим капіталом, яке забезпечить оптимальне поєднання ризику і доходності для підприємства, максимізує ринкову вартість акціонерного товариства, сприяє підвищенню курсу його акцій і забезпечує високий рівень платоспроможності та фінансової стійкості. Головною умовою формування фінансових ресурсів підприємств за рахунок позикових коштів є залучення капіталу за найменшою вартістю та мінімально допустимим

ризиком з метою досягнення максимального прибутку. Серцевина цього процесу – оптимізація структури капіталу, яку проводять за багатьма критеріями з метою забезпечення фінансової рівноваги підприємства за високої рентабельності капіталу.

Таким чином, найважливішою формою управління капіталом підприємства повинні стати рішення, суть яких зводиться до формування достатніх для розвитку підприємства фінансових ресурсів, пошуку нових джерел фінансування на грошовому і фінансовому ринках, використуванню нових фінансових інструментів, що дозволяють вирішувати ключові проблеми фінансів: платоспроможність, ліквідність, прибутковість і оптимальне співвідношення власних і позикових джерел фінансування.

Список використаних джерел:

1. Анисимова Г.С. Вплив структури капіталу на фінансово-економічний стан промислового підприємства / Г.С.Анісімова // Економічний вісник Донбасу. – 2010. – № 1(19). – С. 96–102.

2. Кизим Н.А. Оценка и финансовый анализ деятельности предприятия. – Харьков: Бизнес Информ, 2000. – 92 с

УДК631.74

Харакоз Лілія Валентинівна

викладач кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Дніпропетровський національний університет ім. О. Гончара

ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ФОРМ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ ЗА РОЗРАХУНКАМИ З ОПЛАТИ ПРАЦІ

В сучасних умовах господарювання обліковий процес розрахунків з оплати праці – є одним із основних і складних ділянок роботи підприємства. Заробітна плата є основним джерелом доходів найманих працівників. Облік

розрахунків з оплати праці повинен забезпечити оперативний контроль над кількістю і якістю праці, що включаються до фонду заробітної плати та виплат соціального характеру.

Основними нормативними документом, що визначають склад витрат з оплати праці, економічні, правові та організаційні засади оплати праці працівників, які перебувають у трудових відносинах, на підставі трудового договору з підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності і господарювання, а також з окремими громадянами та сфери державного і договірною регулювання оплати праці і спрямований на забезпечення відтворювальної та стимулюючої функцій заробітної плати є Інструкція зі статистики заробітної плати, затверджена Наказом Міністерства статистики України від 13 січня 2004 року № 5 [1], Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 року №108/95 зі змінами та доповненнями [2], Кодекс законів про працю України [3] та інші.

Згідно з Законом України «Про оплату праці», заробітна плата - це винагорода, обчислена, як правило, у грошовому виразі, яку за трудовим договором роботодавця виплачує працівникові за виконану ним роботу.

Розмір заробітної плати залежить від складності та умов виконуваної роботи, професійно-ділових якостей працівника, результатів його праці та господарської діяльності підприємства [2].

Згідно до ст. 2 Закону «Про оплату праці», визначена структура заробітної плати: основна заробітна плата; додаткова заробітна плата; інші заохочувальні й компенсаційні виплати.

В Інструкції зі статистики заробітної плати № 5 представлено детальний перелік найменувань виплат, які включаються до фонду оплати праці, й виплат, які не належать до нього.

Нарахування заробітної плати відбувається у відповідності до обраної підприємством системи оплати праці робітників. Підставою для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій є первинні документи, які фіксують факти здійснення господарських операцій.

Облік розрахунків з оплати праці складається з декількох етапів, першим з яких є облік нарахування заробітної плати, тобто процес розрахунку сум оплати праці та інших видів виплат працівникам, їх відображення в облікових регістрах та на рахунках бухгалтерського обліку з метою подальшого відображення в фінансовій звітності суб'єкта господарювання.

Методологічні засади формування інформації щодо відображення в поточному обліку зобов'язань з оплати праці регламентуються П(С)БО 11 «Зобов'язання»[4], про виплати за роботи, виконані працівниками, та її розкриття у фінансовій звітності підприємствами, організаціями, іншими юридичними особами незалежно від форм власності визначені П(С)БО 26 «Виплати працівникам»[5] та НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [6].

Показники розрахунків з оплати праці відображають і включають до перших трьох форм фінансової звітності.

Зобов'язання за нарахованою, але не виплаченою заробітною платою на конкретну дату звітного періоду, відображаються у ф. №1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) - III розділ пасиву «Поточні зобов'язання і забезпечення».

Для будь-якого підприємства поточні виплати працівникам є його витратами, тобто є одним з головних елементів витрат звичайної діяльності підприємства. Витрати на оплату праці відображено у I розділі та III розділі ф. 2 Звіту про фінансові результати (Звіті про сукупний дохід) відповідно «Фінансові результати» та «Елементи операційних витрат». У першому випадку витрати на оплату праці включають до собівартості реалізованої продукції. У III розділі наводяться відповідні елементи операційних витрат (на виробництво і збут, управління та інші операційні витрати), яких зазнало підприємство в процесі своєї діяльності протягом звітного періоду, за вирахуванням внутрішнього обороту, тобто за вирахуванням тих витрат, які були включені до фактичної виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), що вироблена і спожита самим підприємством.

Витрати, пов'язані з погашенням зобов'язань за розрахунками з оплати праці також відображаються у ф.№3 Звіті про рух грошових коштів і визначаються як вибуття грошових коштів на оплату праці і відрахувань на соціальні заходи.

Для контролю дотримання основних вимог щодо заробітної плати й обліку розрахунків з оплати праці, утриманого податку на доходи фізичних осіб та нарахувань ЄСВ на фонд оплати праці, на нашу думку, у ф. №1 Баланс (Звіт про фінансовий стан) у розрізі рядка 1630 «Поточна заборгованість за розрахунками з оплати праці» необхідно виокремлювати поточні зобов'язання підприємства за розрахунками з оплати праці: за основною, додатковою заробітною платою та іншими компенсаційними виплатами. Це дасть змогу зекономити час при здійсненні аналізу розрахунків з оплати праці та прийнятті управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Інструкція зі статистики заробітної плати: Затверджена наказом Міністерства статистики України від 13 січня 2004 року № 5 – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0114-04>.

2. Закон України «Про оплату праці» від 24.03.1995 № 108/95-ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/108/95-вр>.

3. Кодекс законів про працю України. Затверджений Законом № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, зі змін. та доп. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.

4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», завт. наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 N 20, зі змінами та доповненнями. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0085-00>.

5. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 «Виплати працівникам», завт. наказом Міністерства фінансів України 28.10.2003 N 601, зі змінами та доповненнями. Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

6. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», завт. наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73, зі змінами та доповненнями. Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1025-03>.

УДК336.51

Сулова Оксана Олександрівна

асистент кафедри обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету

(м.Дніпропетровськ)

СУЧАСНИЙ СТАН ХЛІБОПЕКАРСЬКОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ ТА ЇЇ ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Переробна промисловість посідає значне місце у функціонально-галузевій структурі агропромислового комплексу і розвивається у тісному взаємозв'язку з центральною його ланкою - сільським господарством. Споживаючи понад 50% продукції сільського господарства України, вона, в свою чергу, значною мірою забезпечує тваринництво кормовими ресурсами за рахунок вторинних відходів виробництва і вироблюваних кормових продуктів. Харчова промисловість України представлена більш як 40 спеціалізованими галузями і виробництвами, які об'єднано в харчосмакову, м'ясну, молочну і рибну промисловість. Харчову продукцію виробляють також підприємства борошномельно-круп'яної

промисловості та комбікормової промисловості, частково мікробіологічної промисловості, громадського харчування, ряд інших підприємств.

За роки Радянської влади розвиток всіх галузей харчової промисловості України був тісно пов'язаний з індустріалізацією і колективізацією сільського господарства країни. Було створено нові галузі - м'ясо переробну, молокопереробну, маргаринову, маслоробну, консервну та інші. Створення нових галузей та їх розвиток поліпшили галузеву структуру харчової промисловості.

Ринок хліба та хлібобулочних виробів України на 99 % представлений продукцією вітчизняного виробництва. На сучасному етапі хлібопекарська галузь характеризується стабільним рівнем попиту на свою продукцію, однак відповідно до офіційної статистики динаміка обсягів виробництва хліба та хлібобулочних виробів в Україні має стійку щорічну тенденцію до зниження: на 44 тис. т, або на 2,5 % від попереднього року – у 2011 р., на 77 тис. т, або на 4,5 % – у 2012, на 124 тис. т, або на 7,4 % – у 2013, на 204 тис. т, або на 13 % – у 2014 р., на 151 тис. т, або на 11 % – у 2015 р. [2]

Виробництво хліба і хлібобулочних виробів в Україні за останні п'ять років (2010 –2015 рр.) знизилось на 602 тис. т, або на 33 % – з 1807651 т до 1205038 т. Це пов'язано насамперед зі скороченням населення країни, зниженням купівельної спроможності, змінами в структурі харчування громадян України (переорієнтація споживача на інші продукти харчування), а також значним збільшенням випікання хліба невеликими пекарнями, супермаркетами та домашніми господарствами, реальні обсяги якого не враховані статистикою. Також на стрімке зниження виробництва хліба та хлібопродуктів вплинула негативна ситуація в країні та починаючи з 2014 за даними Державної служби статистики не враховуються дані тимчасово окупованих територій нашої держави.

Діяльність підприємств хлібопекарської галузі регламентується законами України, Указами Президента України, постановами уряду, відомчими нормативними документами, розробка яких почалась відразу після

проголошення незалежності України і продовжується до цього часу. Однак все ще відсутній основний законодавчий акт, в якому визначались би загальні, правові, організаційні та фінансові засади функціонування підприємств хлібопекарської галузі та закони, які б регулювали основні проблемні питання галузі. В Верховній Раді України зареєстровано низку нормативно-правових актів, які мали та мають за мету покращити ситуацію в галузі, однак більшість з них не була прийнята.

Нині законодавство країни у сфері виробництва та реалізації хліба і хлібобулочних виробів врегульоване такими Законами України, як "Про стимулювання розвитку сільського господарства", "Про якість та безпеку харчових продуктів і продовольчої сировини", "Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення", "Про захист прав споживачів", "Про стандартизацію", "Про підтвердження відповідності", "Про акредитацію органів з оцінки відповідності", "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" та іншими чинними нормативно-правовими актами та документами. Ці закони повністю координують та диктують хлібопекарним підприємствам відповідні рамки їх діяльності. Така законодавча база, яку має країна на даний час неспроможна повною мірою захистити виробників хлібопродуктів від відповідного диктату з боку держави, що знаходить своє відображення саме в ціновій політиці на хлібобулочні продукти.

Однією з передумов ефективного функціонування регіону є обробка та підготовка статистичної інформації для обґрунтування рішень, що приймаються працівниками регіонального управління різних рівнів.

Статистичні дані – складова частина національної інформаційної бази та важливий елемент для здійснення наукових досліджень в різних сферах життя суспільства. Розвиток регіональної статистики повинен здійснюватися в контексті виконання завдань щодо задоволення потреб в інформаційному забезпеченні управління. Сучасний стан регіональної статистики визначає зміст та структуру інформаційного забезпечення регіонального управління [1].

Вихідною інформацією для здійснення багатоцільового аналізу галузі є зібрані та оброблені статистичні дані про стан та розвиток галузі. Однак існуюча статистична база не дозволяє зробити комплексний аналіз стану та розвитку галузі через неможливість зіставити звітні дані, відсутність деяких показників на регіональному рівні. Зокрема, це стосується інформації про реалізацію хлібопекарської продукції. Подібні недоліки не дають об'єктивно оцінити стан розвитку галузі та забезпечення регіону хлібом та хлібобулочними виробами власного виробництва та перешкоджають прийняттю обґрунтованих рішень в сучасних економічних умовах діяльності підприємств галузі.

Одним з шляхів розв'язання проблеми інформаційного забезпечення владних структур, виробників та споживачів хлібопекарської продукції в сучасних умовах є створення консультативно-дорадчого органу з питань хлібопекарської галузі. Завданнями органу на рівні інформаційного забезпечення має бути: інформування обласної державної адміністрації про стан в галузі, надання інформаційно-консалтингових послуг, розповсюдження та пояснення технологічної, науково-технічної, правової та розпорядчої документації, допомога в підборі кадрів та підвищення кваліфікації працівників тощо. Крім того, подібний орган сприятиме діалогу між владою, діючими підприємствами галузі та споживачами продукції для вирішення основних законодавчих питань на основі реальних проблем галузі.

Формування ефективного інформаційного забезпечення в системі управління є важливим для такої сфери економіки України, як виробництво хліба та хлібобулочних виробів, оскільки, володіючи колись достатнім промисловим та технологічним потенціалами і практично не маючи конкурентів сьогодні, хлібопекарська промисловість перебуває у не найкращому становищі. Виробництво хліба та хлібобулочних виробів має велике соціальне значення і тому має постійно відповідати не лише потребам користувачів, а й вимогам державних стандартів та державній ціновій політиці.

Список використаних джерел:

1. Колесник В.І. Статистичне забезпечення регіонального управління / В.І. Колесник – Київ: ДП „Інформаційно-аналітичне агентство”, 2007. – 475 с.
2. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>

УДК 657

Безрукавий Ярослав

студент Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

Романова Ольга Вікторівна

старший викладач кафедри статистики обліку та економічної інформатики

РОЛЬ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ПРИЙНЯТТІ ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ

Основна мета бухгалтерського обліку – постачання інформації про діяльність суб'єкта господарювання для широкого кола осіб.

Власники (засновники, інвестори, акціонери) зацікавлені в адекватній інформації, яка відображає прибутковість та фінансовий стан підприємства, який, не в останню чергу, залежить від продуктивності праці його працівників;

працівникам (керівникам, менеджерам, іншому управлінському апарату, іншим працівникам) необхідна інформація про заробітну плату та інші блага за рахунок підприємства;

держава (органи податкові, статистики, дозвільної системи, ДКЦПФР) потребує інформації про підприємство як платника податків з прибутку, з обороту, інших чинників, для статистичних узагальнень, дозвільної системи;

партнери (постачальники, підрядники, покупці, замовники, інші дебітори й кредитори, банки) – зацікавлені в інформації про фінансовий стан та

платоспроможність підприємства, стан розрахункових відносин, що показує їм можливість своєчасної виплати кредиту, відстрочки платежу та т.і.;

громадськість (потенційні інвестори) прагне отримати данні про можливість інвестування в підприємство та його проекти, про внесок підприємства в підвищення рівня та якості життя населення, про результати соціально відповідальної діяльності підприємства. Отже, роль бухгалтерського обліку виявляється в прямій залежності від інтересів користувачів, які мають різні цілі.

За висновком проф. Я.Д. Крупки, «конфліктність інтересів окремих груп користувачів призводить до неоднозначного відображення результатів діяльності у системі бухгалтерського обліку та фінансової звітності. Тому не варто стверджувати, що інформація за даними обліку та звітності у повній мірі відповідає якісним характеристикам правдивості, достовірності та неупередженості, навіть якщо вона одержана з дотриманням усіх вимог вітчизняних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку» [1, с. 134].

Головна проблема сучасної системи бухгалтерського обліку, яка містить різнобічну економічну інформацію про об'єкти управління, полягає у її надмірній ретроспективній спрямованості. Цінність облікової інформації визначається можливостями, котрі вона надає для прийняття управлінських рішень. Прийняти управлінське рішення можна з погляду «оцінки економічної ефективності діяльності, яка визначається через прибутковість та визначення майбутньої платоспроможності, можливості своєчасного і повного погашення своїх зобов'язань, що проявляється через фінансове становище суб'єкта господарювання» [1, с. 132].

Фінансовий стан підприємства оцінюється за допомогою фінансових показників, на величину яких «окремі групи користувачів своїми діями по різному впливають на величину фінансових показників. Одні стараються їх мінімізувати. Інші бажають збільшення їх значень. І тільки окремі з них хочуть мати реальну картину» [1, с. 132]. Цей вплив може бути реальним та інформаційним.

Метою ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності є надання користувачам для прийняття рішень повної, правдивої та неупередженої інформації про фінансове становище, результати діяльності та рух грошових коштів підприємства [2]. Об'єктивність, неупередженість даних бухгалтерського обліку досягається шляхом застосування єдиних принципів: двосторонності, грошового вимірника, автономності, безперервності, собівартості, консерватизму, матеріальності, реалізації та відповідності.

Проте, «в здійснюваному на практиці бухгалтерському обліку збільшується ентропія, значне відставання від потреб постіндустріальної економіки. Проблему невідповідності організації бухгалтерського обліку сучасному стану економіки вбачають, як теоретики, так і практики» [3, с. 132], які говорять про необхідність перегляду або модифікації основних принципів бухгалтерського обліку, зокрема С.Ф.Легенчук, обґрунтовує необхідність модифікації принципів обачності, безперервності та історичної (фактичної) собівартості.

С.Ф. Голов, зазначає, що «формальне застосування принципів або цілеспрямований вибір методів бухгалтерського обліку відповідають цілям окремих осіб, але вводять в оману широке коло користувачів» [4, с. 156]. На його думку «додана вартість є тим показником, який цікавить широке коло користувачів» [4, с. 156], адже «показник прибутку, визначений за даними бухгалтерського обліку (...) не характеризує максимізацію вартості компанії та є чутливим до впливу людського чинника» [4, с. 155], тому бухгалтерський облік потребує нової парадигми доданої вартості, «інформація про формування і розподіл якої важлива для усіх зацікавлених осіб» [4, с. 157].

Отже, усвідомлення ролі бухгалтерського обліку з огляду на потреби широкого кола користувачів призведе до трансформації бухгалтерського обліку з пасивного нагляду в інструмент активного впливу на господарські й суспільні процеси шляхом прийняття обґрунтованих економічних рішень та повернене систему бухгалтерського обліку до складу основних постачальників стратегічної інформації для управління в умовах глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Крупка Я.Д. Користувачі облікової інформації та проблеми задоволення їх інформаційних потреб / Я.Д. Крупка // Вісник ЖДТУ. – Житомир, 2011. – № 3 (53). – С.132-134.
2. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV
3. Мірошник В.В. «Актив» як бухгалтерська категорія в умовах постіндустріальної економіки / В.В. Мірошник // Вісник ЖДТУ. – Житомир, 2010. – № 2 (56). – С. 135 -139
4. Голов С.Ф. Футурологія бухгалтерського обліку / С.Ф. Голов // Вісник національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2014. – № 794. – С. 153 – 158.

УДК338.1

Глушков Денис Вікторович

студент Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара

Харакоз Лілія Валентинівна

викладач кафедри статистики обліку та економічної інформатики

Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

АВТОМАТИЗАЦІЯ ПРОЦЕСУ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ

Бухгалтерський облік є однією з ключових ланок в діяльності будь-якого підприємства. Від якості даних бухгалтерського обліку залежить фінансовий стан бізнесу та його перспективи. Технологія бухгалтерського обліку

передбачає безліч рутинних операцій, багаторазове повторення одних і тих же розрахунків, а також підготовку безлічі платіжних документів і звітів. У зв'язку з цим традиційне ведення бухгалтерського обліку передбачає складну і копітку працю бухгалтерів, що вимагає значних сил і знань.

Сучасний розвиток інформаційних технологій і широке застосування їх в економічній практиці дозволяє вирішити цю проблему шляхом автоматизації бухгалтерського обліку. Безумовно, комп'ютерна програма не замінить головного бухгалтера, але дозволить оптимізувати час і сили, знайти арифметичні помилки в обліку і звітності, допоможе здійснити оцінку фінансового стану підприємства, результати його діяльності та перспективи розвитку.

Якщо не брати до уваги навмисні протиправні дії, то всі помилки бухгалтерського обліку відбуваються, або через недбалість (наприклад, арифметичні помилки), або через незнання особливостей ведення бухгалтерського обліку в Україні. Такі помилки практично неминучі при ручному обліку чи при використанні застарілих версій програмних комплексів. На сьогоднішній день керівникам українських підприємств доводиться приймати рішення в умовах складної політичної і економічної кризи, що змушує їх постійно тримати під контролем різні аспекти фінансово-господарської діяльності. Правильно оброблена і систематизована інформація є певною мірою гарантією ефективного управління виробництвом. Навпаки, відсутність достовірних даних може привести до невірних управлінських рішень і, як наслідок, до серйозних збитків. Бухгалтерські системи незалежно від їх масштабу, програмно-апаратної платформи і вартості повинні забезпечувати якісне ведення обліку, бути надійними і зручними в експлуатації. Проте існує ряд проблем реалізації цього.

По-перше, «не варто прагнути автоматизувати і формалізувати кожен крок в новій системі, адже тоді її структура, а, отже, і налаштування і експлуатація можуть виявитися занадто складними для певного підприємства. Щоб уникнути завищення вимог до системи потрібно чітко визначити засади функціонування

підприємства і ключові бізнес-процеси. Це дозволить не вийти за рамки реальних потреб підприємства» [1].

Друга проблема використання автоматизованих систем бухгалтерського обліку на українських підприємствах – це постійна зміна нормативно-правової бази, що встановлюють правила обліку, звітності та оподаткування. Щоб уникнути цієї проблеми варто зупиняти свій вибір на більш гнучких і здатних відображати зміни зовнішніх умов інформаційних системах.

Наступна проблема - це перенесення даних в нову систему. Як правило, на момент впровадження автоматизованої системи на підприємстві вже є дані, що відображають господарські операції за тривалий період часу. Ці дані необхідно перенести в нову систему. Тут потрібно зробити вибір між можливістю зробити перехід на нову систему більш плавним, занісши в неї всі наявні дані і спростивши подальшу роботу, і мінімізацією витрат на введення цієї інформації. Для цього слід оцінити потребу в початкових даних, вибрати ті документи, які дійсно необхідні, адже часто на підприємстві використовуються нестандартні форми звітності або види програм, які значно збільшують кількість документації. Варто враховувати, що ручне введення великого об'єму інформації призводить до зростання кількості помилок, тому краще буде вибрати лише необхідні дані. Однак може виникнути і ситуація, коли необхідний збір додаткової інформації. Це відбувається в тому випадку, якщо нова система здатна забезпечити підтримку більшої кількості параметрів. Для розв'язку цих проблем на українському ринку представлений широкий вибір готових програмних комплексів: «1С: Підприємство 7.7/8.0/8.1», «Парус Підприємство 7/8», «БЕСТ-4», «БЕСТ-5», «БЕСТ ПРО». Ці програми включають в себе повний набір прикладних рішень для розв'язування різноманітних задач обліку і управління на підприємствах незалежно від їх профілю діяльності. Керівник може обрати рішення, яке відповідає поточним потребам підприємства і надалі розвиватиметься у міру зростання підприємства або розширення завдань автоматизації. Вони включають набір типових рішень, орієнтованих на масові типи підприємств: бухгалтерський і податковий облік (у

відповідності з національним законодавством), автоматизація розрахунків, документообігу, планування діяльності, управління дебіторської заборгованістю, торговою діяльністю, автотранспортним підприємством, аналіз ефективності та безліч інших задач [2].

Таким чином, автоматизація бухгалтерського обліку, безумовно, є необхідністю для підприємств, незалежно від масштабів їх діяльності. Впровадження автоматизованої системи бухгалтерського обліку за допомогою програмних продуктів допомагає забезпечити ефективність обліку і подальший розвиток підприємства. В Україні розвиток інформаційних технологій не відстає від світу і зараз вже впроваджується інтеграція банківських сервісів з програмними комплексами. Наприклад, ПриватБанк дозволяє в автоматичному режимі переносити дані з рахунків компанії у програму 1С, створювати електронні документів та здійснювати їх обіг. З 2009 року діє перший в світі публічний API (ресурс, що надає користувачу доступ до функціонала програми). Це надає гнучкості використання програмного забезпечення та дозволяє максимально оптимізувати його під потреби підприємства. Все це демонструє, що проблеми автоматизації бухгалтерського обліку в Україні успішно вирішуються, а перспективи подальшого розвитку є повністю реальними.

Список використаних джерел:

1. Степова С. В., Олійник Р. О. Проблеми та перспективи автоматизації бухгалтерського обліку в умовах новітніх технологій [Електронне видання]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_ENXXI_2014/Informatica/
2. Кліменко О.В. Інформаційні системи і технології в обліку - Навчальний посібник [Електронне видання]. – Режим доступу: <http://uchebniks.net/book/88-informacijni-sistemi-i-texnologiyi-v-obliku-navchalnij-posibnik-klimenko-ov/15-3-perspektivi-rozvitku-programnogo-zabezpechennya-buxgalterskogo-obliku.html>

Ткаченко Ольга Олександрівна

студентка Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

Романова Ольга Вікторівна

старший викладач кафедри статистики, обліку та економічної

інформатики

**ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
СКЛАДАННЯ ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ**

За даними Державної служби статистики в 2014 році в Україні зареєстровано 341001 підприємств, з яких 324598 одиниць (або 95,2 % від загальної кількості) малі підприємства, з них 278922 одиниць – суб'єкти мікропідприємництва, 15906 одиниць (або 4,7 %) середні підприємства та 497 одиниць (або 0,1%) – великі підприємства. 17,1% продукції в Україні виробляється на підприємствах малого бізнесу. Отже, підприємництво є одним з найважливіших секторів економіки, основою розвитку та ефективного функціонування економіки будь-якої країни світу, це зумовлює необхідність у дослідженні, контролі та регулюванні його діяльності що, в свою чергу, не можливо без правильно організованого обліку.

Відповідно до Закону «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1], бухгалтерський облік є обов'язковим видом обліку, який ведеться підприємствами. Дані бухгалтерського обліку є основою для складання фінансової звітності.

Фінансова звітність суб'єктів малого підприємництва включає баланс і звіт про фінансові результати, в яких встановлена скорочена кількість фінансових показників, порівняно з фінансовими звітами звичайних підприємств. Формат

фінансової звітності суб'єктів малого підприємництва визначається ПСБО 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва» [4].

До суб'єктів малого підприємництва в Україні, які відповідно до ПСБО 25 складають Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва в складі Балансу (форма № 1-м) і Звіту про фінансові результати (форма № 2-м) відносяться ті, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 50 осіб, а річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом Національного банку України [3].

Спрощений фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва за формами № 1-мс і № 2-мс складають суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми, у яких середня кількість працівників за звітний період (календарний рік) не перевищує 10 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не перевищує суму, еквівалентну 2 мільйонам євро, визначену за середньорічним курсом НБУ (*суб'єкт мікро підприємництва*) та зареєстровані платники єдиного податку третьої групи, у яких протягом календарного року обсяг доходу не перевищує 5 000 000 гривень [2].

Крім того, складати і подавати фінансову звітність суб'єкта малого підприємництва, відповідно до п. 7 статті 11 в чинній редакції Закону [1] зобов'язані юридичні особи, що відповідають критеріям, визначеним пунктом 154.6 статті 154 Податкового кодексу України. Тобто чинна редакція Закону [1] містить пряме посилання на недіючу норму Податкового кодексу України [2].

Фінансову звітність заповнюють на основі рахунків бухгалтерського обліку. Установлено, що суб'єкти малого підприємництва – юридичні особи можуть застосовувати спрощений План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій суб'єктів малого підприємництва, затверджений наказом МФУ від 19 квітня 2001 р. № 186, у разі складання ними фінансової звітності відповідно до ПСБО 25. Тобто суб'єкти малого підприємництва на власний розсуд можуть вирішувати, який План рахунків використовувати для ведення бухгалтерського обліку –

спрощений чи загальний (крім тих суб'єктів малого підприємництва, які самостійно роблять вибір на користь міжнародних стандартів фінансової звітності). Записи на рахунках бухгалтерського обліку спрощеного Плану рахунків для узагальнення інформації про наявність і рух активів, капіталу, зобов'язань, про доходи і витрати, факти фінансово-господарської діяльності необхідно здійснювати відповідно до Інструкції № 291.

Отже, погоджуємося з висновком авторів підручника за заг. ред. проф. П.Й. Атамаса, «доцільність застосування спрощеного Плану рахунків, викликає великі сумніви: скласти фінансову звітність з його допомогою досить проблематично, а назва субрахунків, що відкриваються, мало чим відрізняється від назви самих рахунків загального Плану рахунків» [7].

Актуалізують цей висновок зміни прийняті до Закону [1] в частині застосування міжнародних стандартів. Згідно з якими підприємства можуть обирати між національним і міжнародними правилами складання фінансової звітності. У разі обрання міжнародних стандартів суб'єкти малого підприємництва складають повний комплект фінансових звітів підприємства, який згідно з МСФЗ для МСП [6], включає такі звіти: а) звіт про фінансовий стан на дату звітності; б) одне з двох: і) єдиний звіт про сукупний дохід за звітний період, в якому відображаються всі визнані протягом періоду статті доходу та витрат, включаючи статті, визнані під час визначення прибутку чи збитку (що є проміжним підсумком у звіті про сукупний дохід) та статті іншого сукупного доходу, або ii) окремий звіт про прибутки та збитки і окремий звіт про сукупний дохід. Якщо підприємство приймає рішення подавати і звіт про прибутки та збитки, і звіт про сукупний дохід, то звіт про сукупний дохід починається з прибутку чи збитку, а потім відображає статті іншого сукупного доходу; в) звіт про зміни у власному капіталі за звітний період; г) звіт про рух грошових коштів за звітний період; г) примітки, що містять стисле викладення значної облікової політики та іншу пояснювальну інформацію.

Звертає увагу, що на відміну від українських стандартів, поняття малого підприємства в міжнародному стандарті базується не на кількісних показниках

про його дохід або особовий склад, а на якісних показниках його відношення до зовнішнього середовища. Малими та середніми підприємствами, згідно з МСФЗ для МСП, є суб'єкти господарювання, які: а) не є підзвітними громадськості та б) оприлюднюють фінансові звіти загального призначення для зовнішніх користувачів [6].

Отже, в умовах трансформації фінансової звітності вважаємо потрібно 1) переглянути діючі норми державного регулювання бухгалтерського обліку та звітності суб'єктів малого підприємництва на предмет їх відповідності один одному; 2) відмовитися від спрощеного формату фінансової звітності для суб'єктів малого підприємництва. Це сприятиме тому, щоб дані української фінансової звітності дедалі ставали більш зрозумілими для широкого кола користувачів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI
3. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV
4. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Фінансовий звіт суб'єкта малого підприємництва», затверджений наказ Мінфіну України від 25.02.2000 № 39
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затверджений наказом Мінфіну України від 07.02.2013 № 73
6. Міжнародний стандарт фінансової звітності для малих та середніх підприємств (МСФЗ для МСП) IASB, Міжнародний документ від 01.01.2013
7. Дробязко С.І. та ін. Облік та оподаткування підприємств малого бізнесу. Навч. посіб./ С.І. Дробязко, Т.М. Козир, С.Б. Холод; за заг. ред. П.Й. Атамаса. – К.: Центр учбової літератури, 2012. – 416 с. – [Електронний ресурс]. – Режим

доступа: <http://westudents.com.ua/knigi/49-oblk-ta-opodatkuvannya-pdprimstv-malogo-bznesu-atamas-py.html>(дата звернення 09.11.14). – Назва з екрана.

УДК657.1

к.е.н., Яковенко Владислав Сергійович
доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики
Таран Валерія Віталіївна
студентка Дніпропетровського національного університету
імені Олеся Гончара (м. Дніпропетровськ)

**ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ І АНАЛІЗУ КРЕДИТОРСЬКОЇ
ЗАБОРГОВАНOSTІ ЗА ТОВАРИ, РОБОТИ, ПОСЛУГИ НА
ПІДПРИЄМСТВІ**

Ведення сучасного бізнесу супроводжується необхідністю вирішення завдань різної складності. Велика частка цих завдань приходить на розрахунки підприємства, форми та порядок проведення розрахунків із кредиторами. Ці процеси завжди являються актуальними питаннями на підприємстві, у зв'язку із важливістю такої інформації для управління підприємством.

Дослідженням обліку кредиторської заборгованості займалися такі вітчизняні вчені як Бутинець Ф.Ф, Власюк Г.В., Голов С.Ф., Грабова Н.М., Костюченко В.М., Ткаченко Н.М., Угляренко О.М. та інші. Ними розроблені наукові підходи до регулювання, підтримання оптимальної частки поточних зобов'язань за товари, роботи, послуги у фінансовій звітності, обґрунтовано їх вплив на фінансову стійкість та платоспроможність підприємства.

Жоден підприємець у своїй діяльності не обходиться без кредиторської заборгованості, або «кредиторки». З огляду на особливості бюджетних, орендних, позичкових та інших періодичних платежів, такий вид заборгованості є неминучим. «Кредиторка» дає змогу тимчасово

використовувати «чужі» активи у власному господарському обороті, відстрочувати платежі [2].

Визначення понять «кредиторів» і «кредиторської заборгованості» в стандартах і Законі немає. Відповідно до законодавства кредиторська заборгованість є зобов'язанням. З чого напрашується висновок, що кредиторська заборгованість як об'єкт бухгалтерського обліку не існує. Однак такого не може бути. Заборгованість (кожна) виникає в результаті здійснення розрахункових операцій, а провести розрахунки тільки в однобічному порядку неможливо (тобто так, щоб виникла тільки дебіторська заборгованість).

Сутність поняття «кредиторська заборгованість» можна знайти в науковій економічній літературі. Та хоча історія існування даного поняття дуже давня, але не зважаючи на це єдиного трактування не існує.

У П(С)БО 11 «Зобов'язання» [1] у пункті 11 зазначено, що кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги включається до складу поточних зобов'язань.

Проаналізувавши велику кількість робіт за кордонних та вітчизняних науковців і дослідників цього питання, нами уточнено поняття «кредиторська заборгованість»: це правовідносини підприємства з іншими юридичними і фізичними особами, результатом яких є заборгованість, яка виникла в результаті здійснених підприємством в минуло мудій і підлягає обов'язковому погашенню протягом визначеного терміну.

Більшість підприємств стикаються з проблемою управління своєю кредиторською заборгованістю. При розумному управлінні кредитними ресурсами кредиторська заборгованість може стати додатковим та відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Саме через те, як будуються відносини з контрагентами, узгоджуються умови договорів, контролюються строки поставки та оплати в найбільшій мірі залежить ефективність використання отриманих ресурсів.

Важливим елементом управління кредиторською заборгованістю є її аналіз, тому керівництво підприємства повинно мати оперативну та об'єктивну

інформацію щодо стану кредиторської заборгованості, яка формується в системі бухгалтерського обліку. Аналіз кредиторської заборгованості підприємства проводиться на основі використання його фінансової звітності. Для того щоб співвіднести динаміку величини кредиторської заборгованості зі змінами масштабів діяльності підприємства, при розрахунку ряду коефіцієнтів оборотності кредиторської заборгованості використовуються показники фінансових результатів. Схема управління кредиторською заборгованістю суб'єкта господарювання формується як сукупність окремих фінансово – математичних методів, які виступають методологічним базисом процесу управління, конкретних методик, технологій, способів та прийомів обґрунтування управлінських фінансових рішень [3].

Схема управління кредиторською заборгованістю включає наступні складові елементи (рис. 1)

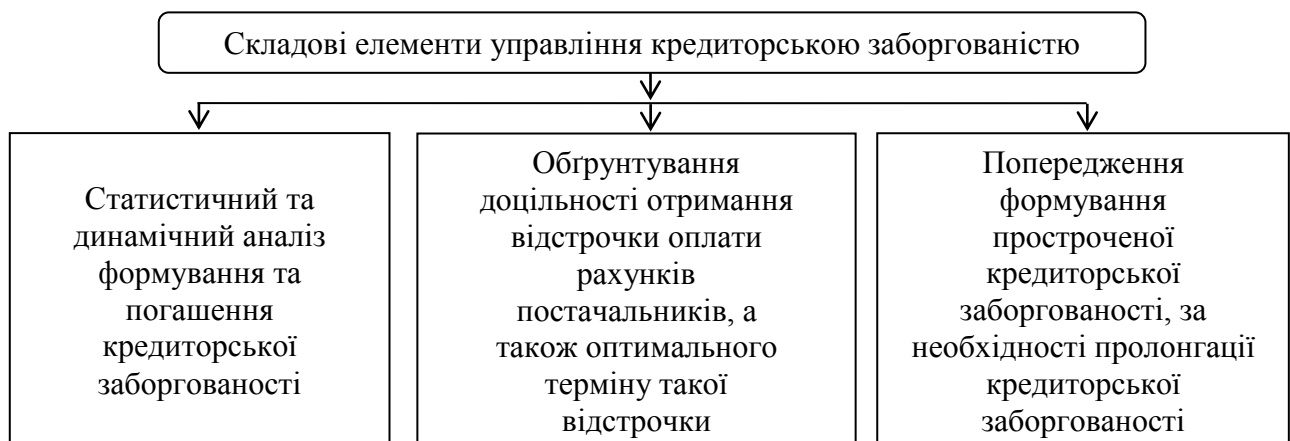

Рис. 1. Складові елементи схеми управління кредиторською заборгованістю

Отже, управління кредиторською заборгованістю - оптимізація суми заборгованості підприємства перед іншими юридичними та фізичними особами.

В сучасних умовах подолання фінансової кризи в Україні здійснюється адаптація національної системи обліку та звітності до міжнародних стандартів, а також впроваджуються у практику нові підходи і методики обліку активів суб'єктів господарювання та джерел їх фінансування. Це нерозривно пов'язано

з удосконаленням системи бухгалтерського обліку, одним із центральних елементів якої є поточні зобов'язання підприємства.

На основі проведеного дослідження за вибрано нами темою можна зробити деякі висновки:

1. Підтримання поточної кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги на найбільш сприятливому рівні дозволяє майже задарма користуватись коштами інших підприємств.

2. У момент укладення договору з постачальниками та підрядниками юридичні зобов'язання слід відображати на позабалансовому рахунку 042 «Непередбачені зобов'язання» та у примітках до фінансової звітності. Після ж набуття юридичними зобов'язаннями усіх критеріїв відповідності бухгалтерського обліку, їх потрібно виключити з позабалансового рахунку і відображати на балансових рахунках та у балансі підприємства. Такий порядок відображення зобов'язань підприємства забезпечить користувачів фінансової звітності достовірною та обґрунтованою інформацією про борги підприємства та його платоспроможність.

3. Для своєчасного оперативного контролю заборгованість доцільно групувати в аналітичній таблиці за терміном та умовами погашення.

4. Для більш повного відображення фінансового стану підприємства потрібно доповнити Баланс (Звіт про фінансовий стан) інформацією про прострочену кредиторську заборгованість.

На нашу думку, вищенаведені пропозиції сприятимуть збалансованості обліку та контролю зобов'язань перед постачальниками та підрядниками.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затверд. наказом МФУ від 31.01.2000 р. № 20 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/>.
2. Журнал «Практика управління» №9, 2008[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.praktyka.com.ua/>.

3. Сіренко Н.М. Вдосконалення управління дебіторською і кредиторською заборгованістю підприємства / Н. М. Сіренко, О. В. Смирнова // Агросвіт. – 2011. - №22. – С.44-46.
4. Яковенко В.С. Принципи формування ключових показників діяльності розподільчої системи / В.С. Яковенко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. пр. : в 3 т. / редкол.: В.С. Волошин (гол. ред.). – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, т. III. – С. 336-340.
5. Яковенко В.С., Зайцева Н.В. Консолідація даних у бізнес-аналізі діяльності підприємств / В.С. Яковенко, Н.В. Зайцева, // Глобальні та національні проблеми економіки. – №8. – 2015.С.1222-1227

к.е.н Яковенко Владислав Сергійович

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики

Семенова Альона Вікторівна

студентка Дніпропетровського національного університету ім. О.Гончара

(м. Дніпропетровськ)

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Основні засоби займають вагоме місце в господарській діяльності підприємства, їх частка дозволяє оцінити рівень забезпеченості необхідними умовами для здійснення фінансової діяльності суб'єктом господарювання. Успішне вирішення завдань управління основними засобами та обґрунтування інвестиційної політики в їх частині вимагає ефективного обліку та різнобічного використання інформації, яка надається. Надзвичайної актуальності управління основними засобами набуває у зв'язку з широким розповсюдженням застосування прикладних програм з обліку, аналізу, аудиту, корпоративного

управління тощо. Функціонування суб'єктів господарювання в умовах жорсткої конкуренції та економічної нестабільності робить актуальним питання раціональності організації і методики обліку та аналізу основних засобів.

Питаннями обліку основних засобів займалися такі вчені, як: Ю.Д. Чацкіс, Є.С. Гейер, О.А. Наумчук, І.О. Власова, Ф.Ф. Бутинець, Б.І. Валуєв, А.М. Герасимович, Г.Г. Кірейцев, М.В. Кужельний, В.Г. Линник, Ю.І. Осадчий, В.В. Сопко, М.Г. Чумаченко, М.І. Баканов, В.Ф. Мец, І.А. Бланк, Є.В. Мних.

Відповідно до П (С) БО 7 облік ОЗ, що використовується у виробничій діяльності підприємств, ведеться за сумою витрат, пов'язаних із виготовленням, придбанням, доставкою, спорудженням, встановленням, страхуванням під час транспортування, державною реєстрацією, реконструкцією, модернізацією та іншим поліпшенням основних засобів.

Аналітичний облік ОЗ ведеться по кожному інвентарному об'єкту за допомогою інвентарних карток обліку ОЗ – загальних для будов і споруд, а також для машин, обладнання, інструменту, виробничого і господарського інвентарю. Інвентарна картка містить дані про технічні особливості об'єкта, норми амортизаційних відрахувань та ін. Інвентарним об'єктом вважається закінчена будова з усіма до неї пристосуваннями або окремий конструктивно відособлений предмет, що виконує самостійні функції. Кожному інвентарному об'єкту присвоюється інвентарний номер, який зберігається за цим об'єктом протягом усього періоду його експлуатації на даному підприємстві. Він проставляється в усіх первинних документах, що оформлюють наявність і рух об'єкту, акті прийому-передачі (внутрішнього переміщення) ОЗ тощо. На підприємствах, що мають невелику кількість інвентарних об'єктів, аналітичний облік ОЗ ведуть за допомогою інвентарних книг. Заповнення інвентарних карточок та книг здійснюється на основі первинних документів на надходження, переміщення, вибуття ОЗ.

Для пооб'єктного обліку ОЗ в місцях їх знаходження, експлуатації ведуться інвентарні списки ОЗ, в яких вказуються інвентарний номер, повна назва і первісна вартість об'єкту, вибуття (переміщення). Аналітичний облік ОЗ

відображує технічну і економічну характеристики об'єкту, його місцезнаходження, первісну оцінку і переоцінену (індексацію) вартість, а також норму амортизаційних відрахувань (норму зносу). У аналітичному обліку відображують усі зміни, що сталися під час експлуатації ОЗ. Аналітичні рахунки групуються по місцям, де знаходяться ОЗ, по матеріально-відповідальним особам, по нормам та напрямам нарахування амортизації тощо.

Для обліку ОЗ призначено активний рахунок 10 "Основні засоби", із застосуванням таких субрахунків: 101 – земельні ділянки; 102 – капітальні витрати на поліпшення земель; 103 – будинки та споруди; 104 – машини та обладнання; 106 – інструменти, прилади та інвентар; 107 – робоча і продуктивна худоба; 108 – багаторічні насадження; 109 – інші ОЗ. Засоби, що обліковуються на даному рахунку, складають майно підприємства та відображаються в балансі як необоротні активи. На рахунку 10 "Основні засоби" відображуються також суми індексації ОС.

За такими ж групами підприємства виділяють на окремий субрахунок вартість ОЗ, що за договорами оренди цілісних майнових комплексів або фінансового лізингу (оренди) зараховані або зараховуються на їх баланс.

Не відносяться до ОЗ та не підлягають відображенню на рахунку 10 "Основні засоби" предмети терміном служби менше одного року. Окрім вищенаведених до ОЗ належать також група "Інші необоротні матеріальні активи", які поділяють на такі групи: бібліотечні фонди, малоцінні необоротні активи, тимчасові (не титульні) споруди, природні резерви, інвентарна тара, предмети прокату, інші необоротні матеріальні активи.

Основою для бухгалтерських записів по обліку руху та залишків ОЗ, а також операцій, пов'язаних з їх поточною експлуатацією, служать їх первинні документи. Облік основних засобів повинен здійснюватися відповідно до умов чинного законодавства і складається з таких частин: введення в експлуатацію об'єктів основних засобів; поліпшення та ремонту об'єктів основних засобів; ліквідації об'єктів основних засобів; нарахування амортизації основних засобів.

Структура документів і реєстрів з обліку основних засобів показує, що, з одного боку, вони містять застарілі показники, які не формують підсумкової, узагальнюючої інформації, а з іншого – у них відсутні показники, необхідні для складання звітності в умовах застосування П(С)БО 7 «Основні засоби», тому носії інформації з обліку основних засобів потребують удосконалення як щодо складу, так і щодо змісту.

Шляхи удосконалення обліку основних засобів:

1) Вибір мінімальної за складом і обсягом облікової інформації в первинних документах для спрощення ведення обліку, що забезпечить реалізацію тих завдань, які поставлені перед обліком основних засобів.

2) Розробка та запровадження раціональних схем документообігу, що дозволяли би своєчасно виконувати поставлені завдання при мінімальних витратах трудових, матеріальних та фінансових ресурсів. Первинна облікова інформація про наявність, рух, капітальний ремонт та інші операції щодо основних засобів відображається в численних спеціалізованих реєстрах, постійні реквізити яких тотожні. Це не сприяє якісному веденню обліку, збільшує трудомісткість опрацювання та відображення інформації, створює певні труднощі у формуванні документообігу й забезпеченні необхідними видами бланків. Так, діючі форми первинної документації з обліку основних засобів та інвентаризаційні описи дублюють один одного. Майже зовсім не відрізняються за змістом інвентарні картки форм ОЗ-6, ОЗ-7, ОЗ-8. Водночас у наявних формах обліку не передбачено відображення устаткування, придбаного підприємством для резерву, до запровадження в експлуатацію, що на практиці створює певні труднощі при розрахунку амортизаційних відрахувань.

3) Удосконалення змісту та складу носіїв інформації з обліку основних засобів. Провівши аналіз змін у законодавчій базі, які стосуються обліку основних засобів, слід відзначити, що окремі графи типових форм первинних документів втратили свій зміст і на підприємствах не використовуються. Це, наприклад, такі реквізити, як код норми амортизаційних відрахувань, джерело придбання, дата початку сплати за основні засоби. Здійснивши ряд

модифікацій, можна одержати компактну конструкцію, що сприятиме не тільки зниженню трудомісткості облікових робіт і скороченню документообігу, а й посиленню контролю завдяки підвищенню рівня інформативності й наочності документів.

4) Повна комп'ютеризація обліку основних засобів. Викликано це необхідністю оперативного одержання відомостей про рух основних засобів, своєчасного та правильного розрахунку сум амортизації, визначення зносу у відповідності до встановлених норм тощо.

Крім того, у П(С)БО 7 наявні істотні розбіжності із міжнародними стандартами. Тому запропоновані шляхи удосконалення нормативної бази бухгалтерського обліку основних засобів дозволять гармонізувати вітчизняний облік з міжнародними стандартами та зменшити невідповідності й проблемні питання обліку основних засобів.

Реалізація вищенаведених дій дасть змогу удосконалити організацію та методику обліку та аналізу основних засобів, підвищити їх інформативність і прогнозованість ефективності їх використання на підприємстві. Таким чином необхідно удосконалювати теоретичні і практичні засади організації обліку основних засобів у напрямі розширення її управлінських можливостей, максимально пристосовуючи до практичних потреб суб'єктів підприємницької діяльності, що виникають у процесі прийняття управлінських рішень щодо руху основних засобів та ефективності їх використання. Основними шляхами удосконалення організації обліку основних засобів є раціоналізація як кожної форми документів і реєстрів обліку, так і методів, і способів збирання, обробки і узагальнення облікової інформації, адаптованих до сучасних умов.

Список літератури:

1. Положення бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 р. №92

2. П(С)БО 27 «Необоротні активи, утримувані для продажу, та припинена діяльність», затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 07.11.03 №617

3. Інструкція із застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: Наказ Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291

4. Власюк Г.В., Зиміна О.І. Шляхи вдосконалення основних засобів // Держава та регіони. – 2008. - №4. – С. 32-36.

5. Муріна Т.С. Шляхи ефективності використання основних засобів на промисловому підприємстві // Держава та регіони. – 2007. - №6. – С.387-390.

6. Панасенко А.П. Проблеми основних засобів у бухгалтерському обліку // Держава та регіони. – 2008. - №3. – С.407-410.

7. Яковенко В.С. Принципи формування ключових показників діяльності розподільчої системи / В.С. Яковенко // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. пр. : в 3 т. / редкол.: В.С. Волошин (гол. ред.). – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – Вип. 1, т. III. – С. 336-340.

8. Яковенко В.С., Зайцева Н.В. Консолідація даних у бізнес-аналізі діяльності підприємств / В.С. Яковенко, Н.В. Зайцева, // Глобальні та національні проблеми економіки. – №8. – 2015.С.1222-1227

УДК 657.1

Яресько Андрій Миколайович

студент Дніпропетровського національного університету

ім. О. Гончара (м. Дніпропетровськ)

к.е.н., Бондаренко Наталія Миколаївна

доцент кафедри статистики, обліку та економічної інформатики,

науковий керівник

РОЛЬ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ У ВИКОРИСТАННІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

За оцінками експертів дві третини банкрутств обумовлені внутрішніми проблемами підприємств та тільки одна третина зовнішніми [1]. Для виявлення внутрішніх проблем діяльності суб'єктів господарювання слугує внутрішньогосподарський контроль який є орієнтиром для власників та керівництва щодо процесів які відбуваються на їхніх підприємствах. Саме правильне забезпечення та систематичне ведення внутрішньогосподарського контролю дає змогу прийняття оперативних управлінських рішень та забезпечує контроль за всіма важливими організаційними частинами підприємства.

В управлінні внутрішньогосподарський контроль підтримує взаємодію і взаємозв'язок різних видів діяльності в межах підприємства та окремих його підрозділів, стимулює її ефективність і результативність шляхом активновпливу на підконтрольні об'єкти [2].

У світовій практиці під контролем розуміють будь-яку процедуру, яка сприяє зменшенню схильності до ризику. Суть «контролю» передбачає: контроль як один із головних принципів управління, контроль як стадія процесу (циклу) управління і, нарешті, контроль як функція управління. Це пояснюється тим, що кожен виробничий цикл або соціальний процес відрізняється певними характеристиками та вимагає управлінського впливу, що забезпечує досягнення

мети, визначеної заздалегідь. Для цього орган, що відпрацьовує управлінські впливи, повинен знати про їх необхідність та мати деякі конкретні вихідні характеристики, які можуть бути корисними для підготовки впливу.

Щодо поняття внутрішнього контролю, то найбільш повним є визначення, на нашу думку, запропоноване Т.В. Ковтун – «внутрішній контроль – це процес, спрямований на досягнення стратегічних довгострокових цілей компанії, що і є результатом дій керівництва з планування, організації, моніторингу діяльності компанії в цілому та її окремих підрозділів» [1].

Внутрішній контроль здійснюється на підприємстві своїм апаратом управління. Здійснення контролю є однією з основних функцій апарату управління, який зобов'язаний широко притягувати для цього інших членів трудового колективу. Проте серед апарату управління слід особливо виділити контроль з боку головного бухгалтера та юрисконсульта. Необхідно відзначити, що їх обов'язки та права в галузі контролю визначені спеціальними положеннями. Безсумнівно, що найбільша дієвість внутрішнього контролю досягається у тому випадку, коли органи контролю усіх видів тісно співпрацюють у своїй діяльності [3].

Внутрішньогосподарський контроль поточної діяльності підприємства повинен здійснюватися комплексно, тому цим повинні займатися спеціалісти, які знають економіку і технологію виробництва.

Основні засоби завжди були основоположним фактором виробництва. Їх відповідність та рівень технічного оснащення має прямий зв'язок із якістю продукції та продуктивністю праці. Кожне підприємство має свою достатньо розвинуту номенклатуру основних засобів. Тому недооцінити важливість внутрішньогосподарського контролю основних засобів важко.

Облік основних засобів на будь-якому підприємстві знаходиться на одному з перших місць, що визначають розмір та напрямки діяльності підприємства. Основні засоби визначають стратегічні можливості діяльності підприємства. Раціональність та ефективність їх використання впливають на фінансові результати підприємства, та його здатність забезпечувати блага суспільства.

Упровадження на підприємствах України системи внутрішнього контролю є нагальним і очевидним. У макроекономічних масштабах необхідність контролю визначена переходом на ринку аудиторських послуг від системно-орієнтованого аудиту до аудиту, що заснований на ризиках. У цьому сенсі ми погоджуємося з думкою науковця Л.О. Сухаревої про те, що «...відсутність чіткої системи внутрішнього фінансового контролю як основи вирішення актуальних проблем методологічного характеру і проблем функціонування цієї системи не призводить до переходу (трансформації) підтверджувального аудиту (який у наш час поширений в Україні) в аудит, що орієнтований на ризик» [4].

Основною проблемою системи внутрішнього контролю основних засобів на підприємствах є не зовсім досконале законодавство. Система внутрішнього контролю України функціонує без існування базового закону, який би встановлював основні поняття у цій сфері, чітко розподіляв би завдання, функції та повноваження між органами державної та місцевої влади, регламентував відносини між суб'єктами та об'єктами контролю.

Органам влади необхідно здійснити низку системних заходів, які б дозволили стабілізувати фінансово-бюджетну дисципліну на місцевому рівні. Зокрема: розробити та прийняти закон про фінансовий контроль, вжити відповідних заходів щодо впровадження системи муніципального фінансового контролю та аудиту на регіональному та місцевому рівні, посилити відповідальність керівників на всіх рівнях управління та чітко встановити її межі в законодавстві, створити умови на місцевому рівні з підготовки та перепідготовки кадрів відповідно до нових кваліфікаційних вимог та методик.

Керівники і працівники структурних підрозділів підприємств інколи проводять внутрішній контроль діяльності підприємства розрізнено, неплановірно і несистематично. Для усунення таких недоліків необхідно складати плани поточного контролю на підприємствах, щоб протягом кожного місяця систематично контролювати господарські операції та процеси. У планах

слід передбачати тематичні перевірки виконання прийнятих рішень та інші питання.

Отже, слід зазначити, що створення відділу внутрішнього господарського контролю на підприємстві є доволі не високовартісним вартісним, але досить ефективним засобом зниження ризиків в господарській діяльності суб'єкта господарювання, істотно впливає на виявлення і мобілізацію наявних резервів виробництва, сприяє підвищенню ефективності використання основних засобів та забезпечує інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень.

Список використаних джерел:

1. Ковтун Т.В. Система внутрішнього контролю як невід'ємний елемент операційної системи підприємства / Т.В. Ковтун // Вісник Хмельницького національного університету. – 2009. – № 6. – Т. 1. – С. 165-170.
2. Максимова, В.Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – системний підхід до розвитку / В. Ф. Максимова. – К.: АВРІО. – 2005. – 264 с.
3. Максимова В.Ф. Внутрішній контроль економічної діяльності промислового підприємства – К.: АВРІО, 2005. – 264 с.
4. Сухарева, Л.А. Внутренний аудит хозяйственных систем: организационные аспекты [Текст] / Л.А. Сухарева // Бухгалтерский учет и аудит. – 1994. – № 10. – С. 13-15.

